

Faktorer som hjälper och stjälper en dubbelkarriär

En kvalitativ undersökning utförd i idrottsprofilerade skolor

Viktoria Enlund & Jonatan Järn

Magisteravhandling i pedagogik
Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Åbo Akademi

Vasa 2023

Abstrakt

Författare	Årtal
Enlund Viktoria & Järn Jonatan	2023
Arbetets titel	
Faktorer som hjälper och stjälper en dubbelkarriär	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik	Sidantal (tot.)
	69 (76)
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier.	
Referat	
<p>Syftet med denna magisteravhandling är att identifiera viktiga faktorer i finländska dubbelkarriärmiljöer baserat på en tvärfallsanalys av fem idrottsprofilerade skolor som deltar i <i>Idrottshögstadiet</i>.</p> <p>Utgående från syftet har följande forskningsfrågor utformats:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Vilka individuella möjligheter och utmaningar förknippar ämneslärare och rektorer med idrottares dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?2. Vilka möjligheter och utmaningar i miljön förknippar ämneslärare och rektorer med idrottares dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?3. Hur samarbetar hemmen, skolorna och idrottsföreningar för att stödja elever i idrottsklass? <p>Undersökningen är av kvalitativ karaktär med utgångspunkt i den fenomenografiska forskningsansatsen. Materialet har blivit insamlat inom ramen för det tidigare utförda projektet <i>Idrottshögstadiet</i> där vi valt att fokusera på intervjuaren. Totalt har 15 olika lärare från fem olika skolor intervjuats varav fem rektorer, sex gymnastiklärare och fyra ämneslärare.</p> <p>Resultatet har vi valt att dela upp enligt forskningsfrågorna där passande kategorier skapats för att avgränsa svaren. Inledningsvis till den första frågeställningen har följande kategorier skapats: <i>grundläggande färdigheter, studieförmåga, könsskillnader, kombinationen av idrott och skola</i> samt <i>engagemang i skolan</i>. Till den andra frågeställningen har <i>social miljö</i>,</p>	

psyisk hälsa, skolans stödåtgärder och positiva och negativa faktorer i idrottsmiljö utformats som underrubriker. Avslutningsvis till den tredje och sista frågeställningen har följande underrubriker skapats: *hemmens stödjande, skolans stödjande, idrottsakademins samt idrottsföreningens stödjande, kontakten mellan de olika institutionerna och framtida utvecklingsbehov inom samarbetet mellan institutionerna.*

Resultaten inom individuella möjligheter och utmaningar för elever med dubbelkarriär visade sig vara bland annat att de grundläggande färdigheterna kopplat till idrott är betydligt högre jämfört med elever i traditionella klasser. Förutom fysiska fördelar ser även lärare ett samband mellan höga betyg och goda idrottsliga prestationer. Resultaten som berör möjligheter och utmaningar i miljön hos elever med dubbelkarriär antyder att miljön ofta har en positiv inverkan på elever med dubbelkarriär. De likasinnade eleverna kan motivera varandra vilket leder till att starka band mellan eleverna formas och den psykiska hälsan stärks. Även flexibiliteten hos lärarna bidrar till elevernas utvecklingspotential. Resultaten förknippade med samarbetet mellan de olika institutionerna är positiva. Generellt sett får eleverna mycket stöd av både hem och skola i form av exempelvis psykiskt stöd men även konkreta åtgärder som organiserade träningstillfällen. Samarbetet mellan idrottsakademierna och skolorna fungerar som planerat medan samarbetet mellan idrottsföreningarna och skolorna bör utvecklas.

Sammanfattningsvis kan denna avhandling vara relevant för personer eller institutioner som är engagerade i idrottshögstadiesamverksamhet, och vill veta mer angående vilka möjligheter finns förknippade med dubbelkarriär enligt lärare. Med hjälp av resultaten i denna studie kan både lärare, idrottsakademier och idrottsföreningar få en bättre överblick över ifall det är något specifikt område inom dubbelkarriär med utvecklingsbehov.

Sökord / indexord

socio-ekologisk modell, sosioekologinen malli, holistic model, dubbelkarriär, kaksoisura, dual career, idrottsklass, urheiluluokka, sports class, idrottshögstadiesförsöket

Innehållsförteckning

Abstrakt.....	1
1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund och val av tema.....	5
1.2 Syfte och forskningsfrågor.....	7
1.3 Avhandlingens disposition.....	7
2. Teoretiska och analytiska perspektiv på den socio-ekologiska modellen.....	9
2.1 Den socio-ekologiska modellen i forskning om dubbelkarriär.....	9
2.2 Individuella faktorer.....	11
2.3 Relationella faktorer.....	12
2.4 Samhälleliga faktorer.....	13
2.5 Strukturella faktorer.....	14
2.6 Sammanfattning.....	15
3. Kombination av skolgång och idrott.....	16
3.1 Definition av begreppen dubbelkarriär och idrottsklass.....	16
3.2 Dubbelkarriär i Europa.....	17
3.3 Dubbelkarriär i Finland.....	18
3.4 Projektet Idrottshögstadiet.....	20
3.5 Möjligheter samt utmaningar med idrottsklasser och dubbelkarriär.....	23
3.6 Sammanfattning.....	26
4. Metod.....	27
4.1 Precisering av syfte och forskningsfrågor.....	27
4.2 Val av metod.....	27
4.3 Fenomenografi som forskningsansats.....	28
4.4 Intervju som datainsamlingsmetod.....	29
4.5 Beskrivning av de observerade skolorna och intervjuobjekten.....	31
4.6 Analys och bearbetning.....	31
4.7 Validitet, reliabilitet och etik.....	33
5. Resultat.....	36
5.1 Elevers individuella möjligheter och utmaningar med dubbelkarriär.....	36
5.2 Möjligheter och utmaningar i miljön hos elever med dubbelkarriär.....	43
5.3 Samarbetet mellan hem, skola och idrottsförening för att stödja elever i idrottsklass.....	48
6. Diskussion.....	56
6.1 Resultatdiskussion.....	56
6.1.1 Elevers individuella möjligheter och utmaningar med dubbelkarriär.....	56
6.1.2 Möjligheter och utmaningar i miljön hos elever med dubbelkarriär.....	58
6.1.3 Samarbetet mellan hem, skola och idrottsförening för att stödja elever i idrottsklass.....	61
6.2 Metoddiskussion.....	64
6.3 Förslag på fortsatt forskning.....	67
Referenser.....	69

Figurer

Figur 1. En beskrivning av den socio-ekologiska modellen.....	10
Figur 2. “växa som idrottare” - basmaterial för att utveckla idrottare med dubbelkarriär.....	21
Figur 3. Det nationella inträdesprovet till idrottsklass i Finland	22

1. Inledning

I följande kapitel presenteras inledningsvis bakgrund och val av tema. Vidare redogör vi för syfte och forskningsfrågor och avslutningsvis introduceras avhandlingens disposition.

1.1 Bakgrund och val av tema

Ekblom-Bak m.fl. (2019) har undersökt hur konditionen har förändrats under tidsperioden 1995 – 2017. Resultatet visar att år 1995 hade 27 % av den svenska befolkningen så pass dålig kondition att det ansågs vara en hälsorisk. Samma undersökning gjordes år 2017 och resultatet visade att hela 46 % av befolkningen har för dålig kondition. Förutom denna drastiska ökning hade även medeltalet i konditionen minskat med 10,8 % och författarna nämner att resultatet kan vara i underkant jämfört med verkligheten. Ekblom-Bak nämner i en intervju med Hufvudstadsbladet att ett av de stora orosmomenten är ungdomar som visat en tydligt nedåtgående trend i fysisk aktivitet. Vi måste börja agera, en satsning på 100 timmar mer idrott i skolan vore önskvärt, nämner hon. Ekblom-Bak tillägger ännu att det inte räcker med endast gymnastikundervisning utan det behövs allmänt mera inslag av fysisk aktivitet i skolorna. (Wallström, 2018.)

Vamia i Vasa har påbörjat ett försök med att ungdomar ska kunna kombinera idrott med skola. Rektorn för yrkesskolan har kommenterat i en intervju med Svenska Yle (2020) att de vill kunna anpassa studierna så att det passar idrottares vardag. Beroende på hur ambitiös idrottaren vill vara kan enskilda studieprogram skräddarsys för att inte förhindra elevens framtida idrottskarriär. Vamia blev den första yrkesskolan i regionen som använder sig av en dubbelkarriär modell, vilket möjliggör att elever som hellre går en yrkesutbildning även får möjligheten att satsa på deras idrottskarriär. Vasa idrottsakademi ser positivt på tillskottet och ett samarbete har redan inletts. (Mattfolk, 2020.)

Ryba m.fl. (2016) diskuterar huruvida miljön och hur olika faktorer kan påverka en idrottande elev, antingen positivt eller negativt. Alla människor vill känna trygghet och för en idrottare kan trygghetskänslan uppstå i form av att föräldrar, tränare, lärare och vänner stödjer och vill se en utvecklas. Detta kallas för den psykosociala omgivningen och kan anses som orsaken varför en dubbelkarriär antingen lyckas eller misslyckas. Rubbas balansen i omgivningen, till exempel plötslig sjukdom i familjen, problem med vänner eller tränarbyte löper idrottaren en betydligt större chans att misslyckas med sin dubbelkarriär. Sorkkila m.fl. (2020) nämner att eftersom dubbelkarriär är en så pass intensiv utbildning är fenomen som

exempelvis utbrändhet mycket vanligare än hos andra utbildningar. Därmed poängteras ett välfungerande stödsystem för att minimera risken att eleverna utsätts för detta och väljer att hoppa av utbildningen (Ryba m.fl., 2016; Sorkkila m.fl., 2020).

I den finländska läroplanen förespråkas ett aktivt samarbete mellan skola och föräldrar eftersom det anses vara en av de viktigaste faktorerna för en lyckad skolgång. Samarbetet har blivit allt mer omfattande jämfört med de tidigare läroplanerna och idag rekommenderas det att föräldrarna aktivt deltar i sitt barns skolgång. (Utbildningsstyrelsen, 2014.) Tanken är att föräldrarna ska bli en naturlig del av skolgången och på så sätt stärka tilliten till skolan, men även lättare kunna hjälpa sitt barn med skolrelaterade problem vid behov (Li m.fl., 2017; Utbildningsstyrelsen 2014). Eftersom föräldrar är en av de främsta faktorerna som kan påverka elevernas attityder till skolan betonas föräldrarnas delaktighet i barnets skolgång (Ceka & Murati, 2016).

Vi reagerade på att de flesta studier angående faktorer som bidrar till en lyckad dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor är utgående från ett elevperspektiv, därför upplever vi att det behövs mera forskning kring området men istället från ett lärarperspektiv. Förutom detta kommer vi även att uppmärksamma den socio-ekologiska modellen där vi främst fokuserar på de tre innersta dimensionerna, det vill säga individuella faktorer, relationella faktorer och samhällsliga faktorer. Det finns flera studier där modellen beaktas men då är det främst de individuella faktorerna som står i fokus. Hong m.fl. (2022) utförde en undersökning där idrottande elever undersöktes och olika stödåtgärder identifierades för en lyckad dubbelkarriär utgående från elevens perspektiv. För att få en ännu större överblick över hur eleverna erbjuds stöd vore det intressant att även höra det från lärares perspektiv. Då kunde även svar som varför vissa typer av stödfunktioner används medan andra inte beaktas. Det finns väldigt lite forskning gjord kring lärares uppfattningar om faktorer som bidrar till en framgångsrik dubbelkarriär i Finland. På grund av detta har vi valt att undersöka just detta fenomen.

Vi är båda idrottsintresserade och har kombinerat idrott med studier genom hela grundskolan och även i gymnasiet, men däremot endast i traditionella klasser. Vilket stärker intresset till detta tema. Under skoltiden upplevde vi att skolan hade åtagit vissa åtgärder för att stödja idrottande elever, men långt ifrån samma handlingssätt som idrottsprofilerade skolor använder sig av. Stundvist upplevde vi att det inte fanns tid för idrotten, det var ändå alltid skolan som kom först i de skolor vi gick i. I efterhand skulle det ha varit värdefullt att gå i en idrottsprofilerad skola för att få det extra stödet man kanske skulle ha behövt inom idrotten. Jonatan har gått i en skola där fysisk aktivitet varit en viktig del av skolgången och

skolan har ansetts vara en av de mer idrottsliga i regionen, för att profileras som en traditionell skola. Olika stödåtgärder som Jonatan fick ta del av var bland annat morgonträningar för de elever som ville satsa mer på idrotten, träningsdagbok som kunde motsvara kursprestationer och fri användning av diverse träningsfaciliteter som ligger på gångavstånd från skolan. Viktoria har likaså gått i en skola där fysisk aktivitet är en viktig del av skolgången och skolan satsar på idrottandet och framhåller gärna framgångsrika idrottare som går i skolan. Som stödåtgärd fick Viktoria ta del av träningsdagbok som motsvarade ett visst antal kursprestationer. Däremot fanns inga möjligheter till morgonträningar med stöd från skolans sida eftersom sporten Viktoria satsade på inte var tillräckligt omfattande bland andra elever i skolan. Morgonträningar utfördes därmed endast de dagar skoldagen inleddes senare.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna magisteravhandling var att identifiera viktiga faktorer i finländska dubbelkarriärmiljöer baserat på en tvärfallsanalys av fem idrottsprofilerade skolor som deltog i Idrottshögstadieförsöket.

1. Vilka individuella möjligheter och utmaningar förknippar ämneslärare och rektorer med idrottares dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?
2. Vilka möjligheter och utmaningar i miljön förknippar ämneslärare och rektorer med idrottares dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?
3. Hur samarbetar hemmen, skolorna och idrottsföreningar för att stödja elever i idrottsklass?

1.3 Avhandlingens disposition

Denna avhandling består av sex kapitel. I det första kapitlet *Inledning* presenteras avhandlingens bakgrund och val av tema, syfte och forskningsfrågor samt avslutas med avhandlingens disposition. Den teoretiska bakgrunden för avhandlingen behandlar vi i det andra och det tredje kapitlet. I kapitel 2 presenteras *Teoretiska och analytiska perspektiv på den socio-ekologiska modellen*. Teman som behandlas i andra kapitlet är anknytningen mellan den socio-ekologiska modellen och dubbelkarriär samt den socio-ekologiska

modellens olika nivåer. I kapitel 3 presenteras *Kombination av skolgång och friidrott*. Kapitlet inleds med definition av centrala begrepp och därefter diskuteras hur dubbelkarriären kan skilja sig länder emellan. Sedan diskuteras även olika utmaningar och möjligheter i relation till detta. Förutom detta beskrivs även projektet *Idrottshögstadiesförsöket*, som är en av grundpelarna till våran avhandling. I det fjärde kapitlet *Metod* preciseras syfte och forskningsfrågor, presenteras val av metod, fenomenografi som forskningsansats, beskrivs de observerade skolorna samt analys och bearbetning och avslutas med stycket validitet, reliabilitet och etik. I avhandlingens femte kapitel *Resultat* presenteras resultaten utgående från forskningsfrågorna. I det sjätte kapitlet *Diskussion* granskades resultaten och den valda metoden i relation till tidigare forskning. Förutom detta ges även förslag till fortsatt forskning.

Vi valde att dela upp arbetet genom att vi ansvarade för olika delar av avhandlingen. Viktoria ansvarade för det första teori kapitlet *Teoretiska och analytiska perspektiv på den socio-ekologiska modellen* och i metoden *Intervju som datainsamlingsmetod* och *Beskrivning av de observerade skolorna*. Jonatan ansvarade för det andra teori kapitlet *Kombination av skolgång och idrott* och i metoden *Val av metod, Fenomenografi som forskningsansats, Analys och bearbetning* och *Validitet, reliabilitet och etik*. I resultatdelen skrev Viktoria delarna i relation till forskningsfrågorna ett och två. I resultatdelen skrev Jonatan delen i relation till den tredje forskningsfrågan. Resten av avhandlingen har skrivits tillsammans och det löns att påpeka att fastän vi ansvarat för enskilda områden har ändå kontinuerligt samarbete skett.

2. Teoretiska och analytiska perspektiv på den socio-ekologiska modellen

I detta kapitel presenteras inledningsvis den socio-ekologiska modellen ur ett dubbelkarriär perspektiv på forskning. Därefter ges en omfattande beskrivning av de olika nivåerna inom den socio-ekologiska modellen.

2.1 Den socio-ekologiska modellen i forskning om dubbelkarriär

Den socio-ekologiska modellen skapades av Bronfenbrenner som intresserade sig för hur miljön förändras genom tiderna och konsekvenser av dessa förändringar för de människor som lever och utvecklas i olika miljöer (Bronfenbrenner, 1979). Enligt Bronfenbrenner (1979) är alla barn och ungdomar omslutna av en serie ihopkopplade miljöer. Världshälsoorganisationen WHO samt många hälsofrämjande experter använder sig av den så kallade socio-ekologiska modellen som en utgångspunkt för hälsofrämjande arbete (UKK-institutet, 2020). Den socio-ekologiska modellen har presenterats och anpassats till en dubbelkarriär kontext, där modellen används för att utforska enskilda individers karriärutveckling. Den individuella karriärutvecklingen inom en dubbelkarriär påverkas av flera sociala samt individuella faktorer. (Sum m.fl., 2017.)

Den socio-ekologiska modellen erbjuder ett användbart ramverk för att undersöka ungdomars utveckling och anpassning, utgående från ett direkt samspel mellan individen och det relaterade ekosystemet som omfattar individuella, relationella, samhällsliga, strukturella samt krono faktorer. De nivåerna närmast individen påverkar individen mest, medan samhällsliga, strukturella och krono faktorer är de nivåer som har mest indirekta effekter på individen. Eftersom alla nivåer är relaterade till varandra påverkar det ena systemets inflytande även alla andra nivåer. (Guy-Evans, 2020.) Anderies m.fl. (2004) anser att den socio-ekologiska modellen är ett komplext och anpassningsbart system som involverar flera delsystem. Till följd innebär det att varje individ är inbäddad i flera större system samt att de interagerar med varandra.

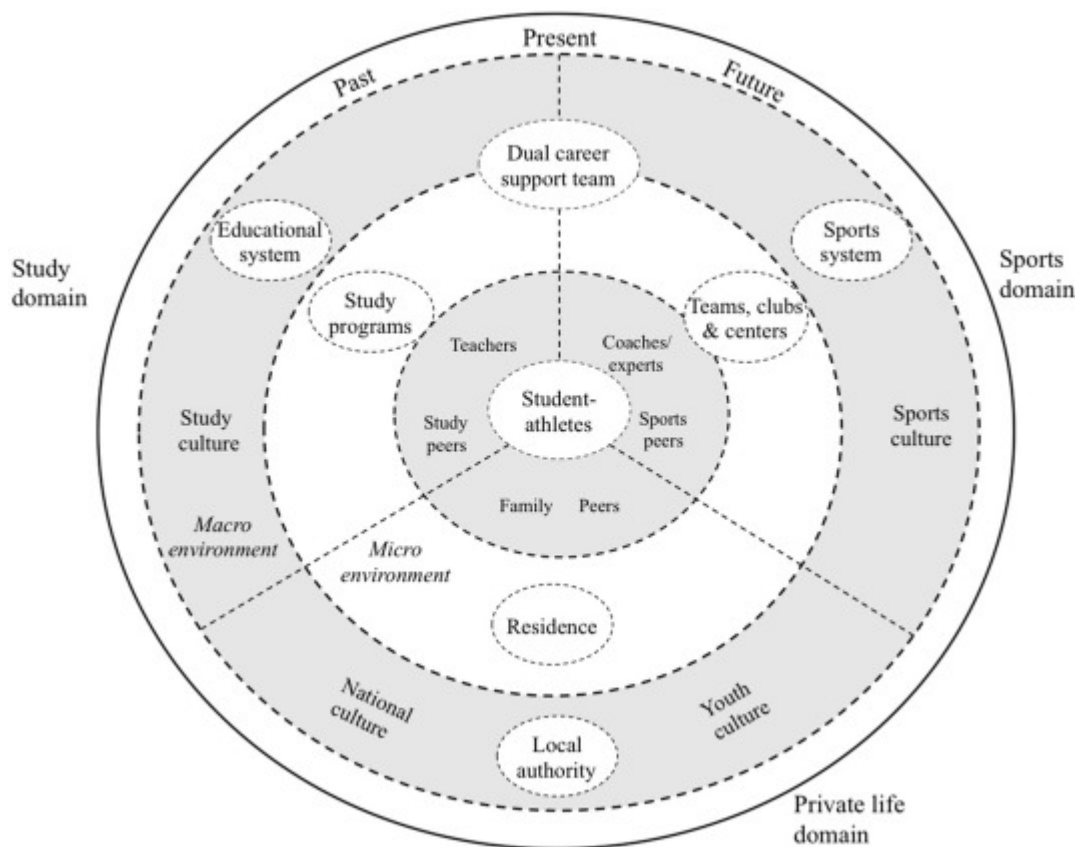
Enligt Sum m.fl. (2017) påverkas individen i sin karriärutveckling inom dubbelkarriären av individuella faktorer, men även av den sociala miljön såsom interaktioner och relationer inom familjen, skolan och träningen, samt externa frågor såsom praktiskt stöd, villkor och miljöer. Enligt Sum m.fl. (2017) är individens utveckling av en dubbelkarriär

uttryckligen av social-ekologisk karaktär. Därmed påverkar alla föregående nivåer människans hälsobeteenden och idrottarens dubbelkarriär (Sum m.fl., 2017; UKK-institutet, 2020). Enligt Strack m.fl. (2010) påverkas individens hälsa inte endast av deras attityder och beteenden. Ur ett socio-ekologiskt perspektiv betraktas utöver attityder och beteenden, även gemenskaper och sociala strukturer som påverkar individen indirekt.

Bland annat Nikander m.fl (2022) har använt den socio-ekologiska modellen för att studera idrottares välmående och dubbelkarriär ur ett holistiskt perspektiv. Det holistiska perspektivet tar fasta på individens idrottsliga, akademiska och personliga utveckling som tre parallella och sammanflätade processer (Nikander m.fl., 2022). Den socio-ekologiska modellen ger en grund för att undersöka faktorer som påverkar beteenden och samspel i tre parallella kontexter. Figur 1 illustrerar modellen för en dubbelkarriär utvecklingsmiljö samt framhäver samspelet mellan de tre parallella kontexterna. Den socio-ekologiska modellen kan ge en mera omfattande förståelse för hur olika faktorer och nivåer i samspel påverkar idrottarens välmående och utveckling. (Sallis & Owen, 2008.)

Figur 1.

En beskrivning av den socio-ekologiska modellen (Henriksen m.fl., 2020).

2.2 Individuella faktorer

Mikrosystemet, alternativt individnivån, är den nivå som ligger närmast individen (Bronfenbrenner, 1979). Mikrosystemet är den miljö där idrottaren tillbringar en stor del av sitt vardagliga liv (Stambulova m.fl., 2020). Enligt Bronfenbrenners teori innefattar denna nivå social interaktion med närstående, såsom till exempel föräldrar, syskon, skolkamrater samt lärare och tränare. Samtliga nivåer i den socio-ekologiska modellen, även mikronivån, är dubbelriktade. Detta innebär att ett barn kan påverkas av andra människor i sin omgivning, samtidigt som barnet även kan förändra andra människors uppfattningar och handlingar. (Guy-Evans, 2020.)

De tidigare nämnda, centrala stödpersonerna inom mikronivån (klasskamrater, föräldrar, syskon, lärare och tränare) kan hjälpa individen på flera olika sätt, såsom att känna igen individens behov och förutse problem och hinder inom både det privata området samt idrotts- och skolmiljön (Debois m.fl., 2015; Defruyt m.fl., 2019; Knight m.fl., 2018). Väsentligt för mikrosystemet är att interaktionerna ofta är mycket naturliga samt väldigt avgörande för att främja och stödja barnets utveckling inom idrott och skolgång (Guy-Evans, 2020).

De olika centrala stödpersonerna har oftast olika roller i stödandet och främjandet av barnets utveckling. Barnets ålder kan även ha en påverkan på hur de olika stödpersonerna påverkar och främjar barnets utveckling. Målgruppen för denna avhandling utgörs av den tidiga tonåren, som vanligtvis präglas starkt av kamratinflytande och ett försvagat familjeband. Däremot har föräldrar med en god och vårdande relation till sina barn visat sig ha en positiv effekt på barnets dubbelkarriär. Samtidigt som avlägsna och illojala föräldrar har en negativ effekt på barnet. Föräldrarnas viktiga stöd för barnets utveckling inom skolgång och idrott kan ses som en huvudroll inom barnets stöd från utomstående. Föräldrarnas stöd är speciellt viktigt i utvecklingsstadiet 13 – 15 år i en dubbelkarriär. (Guy-Evans, 2020; Knight m.fl., 2018; Li & Sum, 2017.)

Utöver det känslomässiga stödet och informationsstödet (föräldrarna besitter information) är föräldrarna oftast de som står för kostnaderna för barnets idrottande och skolgång. Avsaknad av det ekonomiska stödet kan leda till att tonåringen inte kan utöva idrotten längre. Det ekonomiska stödet handlar ofta om utrustning, resor och utbildningskostnader. (Geranosova & Ronkainen, 2015.) Föräldrarnas stöd kan även skilja sig med tanke på vilka typer av stöd som ges till barnet. Pappan är ofta den som förser barnet med information men även med det ekonomiska stödet inom sport. Mamman är vanligen den

som erbjuder det känslomässiga stödet, och det stöd som fokuserar mera på skolan. (Holl & Burnett, 2014.)

I en dubbelkarriär ingår även i mikrosystemet interaktionerna och samspelet med tränare och idrottskamrater. Tränaren har ett stort ansvar och har en avgörande roll för barnets anpassning till en dubbelkarriär. En tränare bör ha egenskaper som flexibilitet och förståelse med tanke på elevens skolgång, som är en viktig del för eleven. (Henriksen m.fl., 2020; Korhonen m.fl., 2020.) I en miljö med många vänner med dubbelkarriär kan även individen själv få en positiv inställning till dubbelkarriären, eftersom de är många i samma situation (Henriksen m.fl., 2020). Elever som utövar samma idrott, och även går i samma klass, får möjligheten att diskutera upplevelser och tankar om idrotten (Larsen m.fl., 2013).

Lärare och studiekamrater är även två viktiga komponenter inom mikrosystemet. Lärarens centrala uppgift är att stödja och hjälpa elever med särskilda behov (i detta fall, elever med dubbelkarriär). Läraren har inte alltid de optimala förutsättningarna för att ge det stöd som behövs, och därför kan läraren ibland uppfatta detta som besvärande. (Korhonen m.fl., 2020.) Larsen m.fl. (2013) menar att studiekamrater utöver idrotten även är mycket viktiga för individens sociala identitet. Tiden att umgås med dessa vänner är däremot begränsad.

2.3 Relationella faktorer

Den andra nivån inom den socio-ekologiska modellen, mesosystemet, omfattar interaktionerna mellan elevens mikrosystem. Det handlar om interaktionerna mellan elevens föräldrar och lärare, men även mellan skolkamrater och syskon. (Guy-Evans, 2020.) Till skillnad från mikrosystemet innebär mesosystemet att människans individuella system inte fungerar självständigt, utan är sammankopplade med andra och att människor gör inflytande på varandra. Bronfenbrenner (1979) beskriver mesosystemet som ett system av individnivån som inkluderar kopplingar mellan de relationer individen är aktivt relaterad till i den första nivån. Domäner som anses vara väldigt starkt kopplade och viktiga inom denna nivå är kommunikationen och samarbetet mellan föräldrar, lärare och tränare (Küttel m.fl., 2020; Nikander m.fl., 2021). Goda relationer mellan elevens föräldrar och lärare kan påverka elevens utveckling positivt. Goda relationer mellan elevens föräldrar och lärare innebär gott samarbete och kommunikation. (Guy-Evans, 2020.) Interaktionen mellan lärare och tränare har även en stor betydelse för elevens utveckling. Läraren och tränaren har ofta olika

prioriteringar angående det som är viktigt i elevens vardag. Tränarens främsta intresse är att stödja elevens idrottsliga utveckling och kan därför anse elevens skolgång som ett hinder ibland. Lärare däremot fokuserar på utbildningen som det mest centrala och kan uppfatta idrotten som ett hinder för utbildningen. Utgående från dessa olika synpunkter på utbildning och idrott kan detta resultera i spänningar mellan lärare och tränare, vilket kan påverka eleven negativt. (Korhonen m.fl., 2020.)

2.4 Samhälleliga faktorer

Exosystemet är den nivå som följs och omfattas av mesosystemet. Effekten av denna nivå kan vara direkt eller indirekt, med beslut från skolan eller idrottsföreningen. Denna miljö påverkar indirekt individens utvecklingsmiljö. (Crawley, 2021.) Exosystemet innehåller formella och informella sociala strukturer som indirekt påverkar eleven. Eleven påverkas indirekt av exosystemet eftersom denna nivå påverkas av mesosystemet. (Guy-Evans, 2020.) Mera praktiskt påverkas en idrottare av exosystemet genom insatser som sker mellan representanter från skolan, idrotten samt privata områden (Bronfenbrenner, 1979). Exomiljön kan vara både stärkande eller nedsättande. Eftersom eleven påverkas indirekt av exomiljön kan denna miljö vara nedsättande på grund av till exempel överdriven stress på föräldrarnas jobb, som i övrigt påverkar hela familjens växelverkan. Eleven kan snabbt påverkas av den stress föräldrarna känner på sitt jobb utan att vara fysiskt på plats, därmed är effekten indirekt. (Swick & Williams, 2006.)

De länder som har integrerat i skolsystemet idrott och utbildning på toppnivå, är allmänt bättre utrustade för att stödja elevers dubbelkarriär (Coakley & White, 1992; Kelley m.fl., 2018). Enligt Morris m.fl. (2021) kan den finländska dubbelkarriären delas in i fyra olika miljöer. De olika nivåerna inom utbildningssystemen med tanke på dubbelkarriär är idrottsskolor, idrottsakademier, idrottsinstitut samt elitidrott. Grunden för studerandes möjlighet till att satsa på dubbelkarriär på underliggande skolnivå läggs i koordinering mellan nationella myndigheter och regionala aktörer inom idrotten. Det gemensamma målet för skolan, idrottsföreningen, idrottsakademin och andra aktörer är att stödja unga till att kombinera utbildning och idrott som därefter kan leda till framgångsrika idrottare. (Finlands olympiska kommitté, 2022a.)

2.5 Strukturella faktorer

Enligt Baron-Thiene & Alfermann (2015) är inte en idrottskarriär resultatet av endast den atletiska triangeln - föräldrar, lärare och tränare. En individuell idrottskarriär berör även den bredare sociala miljön, vilket är den strukturella nivån och kronosystemet i det socio-ekologiska systemet. Socialpolitiken har en stor uppgift i att öka idrottarnas möjligheter till kombinationen av utbildning och idrott, och därmed är även ett stort fokus på dem. (Baron-Thiene & Alfermann, 2015.)

Den strukturella nivån är grunden för överenskommelser mellan utbildnings- och idrottsorganisationer (dvs. de samhälleliga faktorerna), som därefter bestämmer stödsystemet på den relationella nivån för dubbelkarriär (Stambulova & Wylleman, 2019). Finländska idrottare påverkas av strukturella faktorer som härstammar från nationella och ungdomspolitiska kulturer i det privata området, medan studie- och idrottskulturen påverkas av skolans- respektive idrottens områden (Kuokkanen, 2022). Angående den nationella kulturen utgör de nordiska länderna en sociokulturell kontext med gemensamma liberala attityder och ideologier, mänsklig värdighet och demokrati och rättsstatsprincipen. Ramarna för de nordiska ländernas underliggande ungdoms-, skol- och idrottskulturer påverkas av dessa övergripande värderingar och attityder. (Kuokkanen, 2022.)

I internationella jämförelser av akademiska prestationer i läs- och skrivkunnet, läsning, matematik och naturvetenskap rankas finländska elever i allmänhet väldigt högt (Leino m.fl., 2019). Enligt Kuokkanen (2022) har finländska idrottare även historiskt sett uppnått framgång på internationella idrottsarenor. Följaktligen överförs det pedagogiska och idrottsliga arvet från en generation till nästa genom akademiska- och idrotts institutioner i en socialiseringsprocess (Bronfenbrenner, 1979).

Enligt Bronfenbrenner (2005) omfattas det sista yttersta lagret i den socio-ekologiska modellen av kronosystemet, vilket inbegriper begreppet tid. Bronfenbrenner (2005) beskriver kronosystemet som en representation av betydande händelser och övergångar som påverkar ungdomars utveckling genom tiden. Idrottselever genomgår, såsom alla andra elever, både styrbara och mera svårhanterliga övergångar under ungdomstiden. Idrottselever visar bland annat mönster av en akademisk, idrottslig och psykologisk utveckling under olika perioder i sin dubbelkarriär. (Stambulova m.fl., 2009; Wylleman & Lavallee, 2004; Wylleman m.fl., 2013.) Kronosystemet är av stor betydelse när man vill undersöka elevernas anpassning till dubbelkarriären. Tidsperspektivet (kronosystemet) kan vara till stor fördel vid början av en dubbelkarriär, där eleven går igenom en fysisk, känslomässig och social utveckling samtidigt

som eleven anpassar sig till mera intensiva idrottsliga och akademiska krav. (Kuokkanen, 2022.)

2.6 Sammanfattning

Den socio-ekologiska modellen används ofta som utgångspunkt för att undersöka ungdomars utveckling och anpassning med avsikt på dubbelkarriär. Modellen ger en grund till att undersöka faktorer som påverkar beteenden och interaktioner på flera olika nivåer. Genom att inkludera alla olika nivåer inom den socio-ekologiska modellen kan man erhålla en mera omfattande uppfattning på utvecklingen inom dubbelkarriär. Den socio-ekologiska modellen utgår från en serie ihopkopplade miljöer som består av individuella-, relationella-, samhälleliga- samt strukturella faktorer. Ytterst i den socio-ekologiska modellen finns även kronosystemet.

Den första nivån, individnivå eller mikrosystemet, är den nivå som ligger närmast individen. Interaktionerna på denna nivå är oftast väldigt naturliga och avgörande för främjandet och stödjandet av barnets utveckling. Mesosystemet (relationella nivån) innebär samverkan mellan elevens mikrosystem. Mesosystemet kan beskrivas som ett system av mikronivån som innefattar kopplingar mellan de relationer som individen är aktivt relaterad till. Den följande nivån efter mesosystemet är exosystemet (samhälleliga nivån). I exosystemet ingår inte eleven direkt, men påverkas fortfarande indirekt av vad som händer på denna nivå. Exosystemet påverkas av mesosystemet, och därför påverkas eleven indirekt av denna nivå. En individuell idrottskarriär berörs även av den bredare sociala miljön, och därför är även de två sista nivåerna i den socio-ekologiska modellen till betydelse. Den strukturella nivån är bl.a. grunden för överenskommelser mellan utbildnings- och idrottsorganisationer. Kronosystemet, den sista och yttersta nivån inom den socio-ekologiska modellen, omfattar begreppet tidsperspektiv. Kronosystemet kan vara till stor betydelse när man vill undersöka elevers anpassning till dubbelkarriär.

3. Kombination av skolgång och idrott

Följande kapitel inleds med att definiera begreppen dubbelkarriär och idrottsklass. Vidare redovisas även olika skillnader i dubbelkarriär mellan länder i Europa och specifikt i Finland. Till näst ges en beskrivning av projektet Idrottshögstadiet försöket och kapitlet avslutas med en beskrivning av olika möjligheter samt utmaningar elever kan stöta på i dubbelkarriär och idrottsklasser.

3.1 Definition av begreppen dubbelkarriär och idrottsklass

Stambulova och Wylleman (2014) definierar dubbelkarriär som en funktion där det huvudsakliga målet är att framgångsrikt kombinera idrott med studier eller arbete. Finlands olympiska kommitté (2022a) beskriver vidare att ett stort fokus för skolor med dubbelkarriär är att hitta en jämn balans mellan de olika fokusområdena eleverna valt att satsa på men även andra aspekter av deras liv. I utbildningskontext rör det sig om elever i åldrarna 12 – 25 som vill kombinera idrott med skolgång (Ryba m.fl., 2017). Dubbelkarriär upplevs av många idrottare som väldigt stressigt och är generellt sett väldigt krävande. Elever som vill börja i idrottsprofilerade skolor rekommenderas vara ambitiösa, målmedvetna och motiverade. (Sorkkila m.fl., 2017; Ryba m.fl., 2017.) Antal skolor som erbjuder elever möjlighet till dubbelkarriär varierar från region till region och även länder emellan, men eftersom vår avhandling fokuserar på det aktuella läget i Finland kommer betoningen främst läggas på det finska utbildningssystemet.

Enligt Finlands olympiska kommitté (2022c) skiljer sig en idrottsklass från en traditionell klass i och med dess ökade betoning på läroämnet gymnastik. Vilket leder till att bland annat mängden gymnastik som erbjuds i skolan är större jämfört med andra traditionella skolor. Finlands olympiska kommitté initierade ett nationellt pilotprojekt med idrottsklasser där skolor runt om i Finland strävade efter att erbjuda eleverna minst tio timmars sammanlagd träning och gymnastikundervisning i veckan. I praktiken betyder detta att elever som går i idrottsklass har bättre möjligheter till att utöva sin egen idrott under skoltid. (Finlands olympiska kommitté, 2022c.)

Ett av de centrala målen med idrottsklasser är att eleverna skall ha möjlighet att uppnå nationell toppnivå inom idrott medan detta kombineras med studier (Finlands olympiska kommitté, 2022c). Stöd och samarbete krävs både från skolans håll men även mellan hem och föreningar för att säkerställa att eleverna har den bästa tänkbara grunden att stå på för att

kunna vidareutveckla deras idrottsliga karriär (Nieminen m.fl., 2018). Kangaspunta och Kujanpää (2009) beskriver ytterligare att verksamhetsmodellen för idrottsklasser samt dess mål är att allmänt öka mängden gymnastik, utveckla elevernas fysiska egenskaper och förbättra elevernas kunskaper i diverse idrottsgrenar genom en varierande undervisning. Verksamhetsmodellen sammanställdes utgående från elevers dröm att kunna klara av en livsstil som uppfyller en elitidrottarens behov. Korsholms högstadium är en av skolorna som deltog i dubbelkarriär projektet och beskriver att idrottsklasserna är riktade till målmedvetna idrottande elever. "Eleverna känner att de vill öka sin träningsmängd, göra träningen mer mångsidig eller få mer inspiration genom att träna tillsammans med likasinnade från andra idrottsgrenar." (Korsholms kommun, 2022).

3.2 Dubbelkarriär i Europa

Küttel m.fl. (2020) påpekar att de flesta skolor med dubbelkarriärprofilering har samma primära målsättningar, alltså att eleverna ska ha möjlighet att utvecklas till framgångsrika idrottare vid sidan av studier eller arbete. Dock är tillvägagångssätt och prioriteringar något som kan skiljas markant länder emellan. Küttel m.fl. (2020) och Morris m.fl. (2021) menar att utbildningssystemet påverkas enligt bland annat olika kulturer och värderingar, vilket resulterar i att olika länder prioriterar olika saker och skillnader kan uppstå. Att stora skillnader kan förekomma mellan olika länder är ett indirekt resultat av statens engagemang i både skola och idrott. I följande citat framkommer tydliga skillnader hur olika länder kan förhålla sig till skola och idrott.

If you really want to be successful, then it is hardly possible to get an education. Swiss Olympic also supports such a decision. We would be the last ones forcing athletes into an education. Our attitude is: Try to get an education, but we are aware that in certain sports it is necessary to give it everything you've got and go all in on the sport. Athletes can catch up on education later. (SO) (Küttel m.fl., 2020, s. 462)

The attitude of the handball federation is that education is a duty, to put it bluntly. If a player does not want to get an education, he cannot actually play in the [junior] national team. For us, it is really important to create the whole person. To create the whole person, one needs to be educated. (HF) (Küttel m.fl., 2020, s. 463)

Aquilina och Henry (2010) har identifierat fyra nationella strategier för att stödja idrottares dubbelkarriär i Europa. Den första kallar författarna till statscentrerad reglering vilket innebär att skolor regleras av staten att ge anpassat stöd och ändamålsenligt innehåll till eleverna, exempelvis Spanien. Staten som medhjälpare är den andra kategorin och betyder att regeringen och skolor ingår ett formellt avtal med åtgärder för att stödja elever med dubbelkarriär, men är något som inte lagligt regleras, till exempel Belgien, Finland, Danmark och Sverige. Den tredje kategorin innefattar nationella idrottsförbund eller institut som mellanhand och innebär att olika idrottsorganisationer agerar enligt elevernas behov att anordna stöd eller träningar, till exempel Storbritannien. Den sista kategorin *laissez faire* inbegriper att inga formella strukturer för arrangemang finns och eleverna måste själva förhandla om dessa, exempelvis Slovenien. Vidare nämner Morris m.fl. (2021) den komplexa karaktäriseringen av dubbelkarriär vilket innebär att olika utbildningsanordnare kan i stort sett själv bestämma hur mycket de väljer att satsa på olika stödåtgärder för eleverna. Detta betyder att en elev kan på grund av tillfälligheter söka in till en skola var inga stödåtgärder för elever med dubbelkarriär förses. Dock är exempelvis universitet med idrottsstipendieprogram, skolor med dubbelkarriär och idrottsklubbar där alla ger stöd åt elever med dubbelkarriär den dominerande varianten i de flesta europeiska länder.

Hong m.fl. (2022) diskuterar att stödandet av elevers dubbelkarriär kan ännu utvecklas en hel del, dock har många länder börjat skapa handlingsplaner för att garantera sig om att eleverna får den hjälp och stöd som behövs för att balansera idrott med studier. Förutom att olika länder skapar individuella planer för att stödja sina elever har även många länder börjat samarbeta med varandra. Bland annat har den Europiska Unionen utvecklat ett utbytesprogram Erasmus+ var ett centralt mål är att se till att elever med dubbelkarriär ska ha möjlighet till tillräckligt med stöd och hjälp fastän eleven befinner sig i ett annat land med annan verksamhet. Förutom Erasmus+ har ett flertal stödprogram med bistånd från den Europeiska kommissionen skapats åt elever som kombinerar idrott med studier.

3.3 Dubbelkarriär i Finland

Ahonen (2021) beskriver att regeringen i Finland bestämde år 2020 att läroplikten skulle förlängas från 16 år till 18 år. Aquilina (2009) beskriver att intresset för en god utbildning är stor hos finländarna. Elever kan i samband med övergången från grundskolans åk 1 – 6 till

grundskolans åk 7 – 9 ansöka om plats på antingen olika idrottshögstadiet eller vid idrottsinriktade yrkesskolor. Vid de idrottsprofilerade skolorna ges bättre möjligheter till att utöva sin idrott. Över hälften av alla elever som utexamineras från grundskolan väljer att fortsätta till antingen gymnasium eller yrkesskola. Detta kan delvist förklaras med att i Finland anses utbildning vara en viktig del av livet, men även för att ansöka till diverse program vid antingen universitet eller yrkeshögskola krävs ofta en studentexamen eller yrkesexamen. Vidare konstaterar författaren att ett fungerande stödsystem måste finnas åt idrottande elever med tanke på det höga intresset för utbildning och för de som känner en viss press att utbilda sig. (Aquilina, 2009.)

I Finland förutsätts alla skolor i den grundläggande utbildningen följa läroplanen för den grundläggande utbildningen. Kommuner eller skolor har vartefter rätt att skapa en lokal läroplan vilket utgår från den allmänna läroplanen. Som resultat kvarstår ett utrymme för skolans eller kommunens egna prioriteringar, vilket leder till att olika ämnen eller teman kan således behandlas mer eller mindre beroende på vad skolan vill satsa på. Detta betyder i teorin att efter grundskolan har alla elever var de än befinner sig i Finland uppfyllt samma mål fastän innehållet i undervisningen har kunnat skilja sig från varandra. Läroplanens syfte är att skapa jämlika förutsättningar hos alla elever i grundskolan. (Utbildningsstyrelsen, 2014.) Stambulova och Wylleman (2015) beskriver att för idrottsprofilerade skolor kan det vara en viss utmaning att uppfylla läroplanens lärandemål samtidigt som de även strävar efter att utveckla eleverna till framgångsrika idrottare. Eftersom det i Finland har utvecklats en nationell plan för att stödja elever att kombinera studier med idrott förväntas finska toppidrottare att avlägga examen från antingen gymnasium eller yrkesskola (Korhonen m.fl., 2020).

Ryba m.fl. (2016) beskriver att idrottsakademier i Finland utvecklades under 2000-talet som resultat av bristfälligt stöd, speciellt för elever i övergången från andra stadiet till universitetsutbildning. Enligt Finlands olympiska kommitté (2022e) bildar 19 idrottsakademier ett nationellt nätverk vars uppgift är att se till att idrottande elever har goda förutsättningar för att utvecklas till elitidrottare. Nätverket består av bland annat 19 idrottsakademier, nio träningscenter, 31 idrottsskolor på andra stadiet och 150 skolor där 33 är idrottshögstadiet med varierande idrottsinriktningar. Totalt nås nästan 20 000 aktiva idrottare varav 10 400 befinner sig i högstadiet, 6700 på andra stadiet och slutligen 1600 på universitetsnivå.

Idrottsakademier har som uppgift att möjliggöra daglig högkvalitativ träning åt elever så att de ska kunna uppnå deras fulla potential inom idrotten men även inom andra områden

av livet. Detta erbjuds genom ett tätt samarbete med olika skolor, idrottsföreningar och expertorganisationer. Elever i idrottsakademier erbjuds exempelvis ledda träningspass, träningsfaciliteter, tillgång till sjukgymnast, fysisk tränare, kostrådgivning, läkare och mental träning. Förutom att fokusera på träning förbereds även eleverna inför kommande studier och arbetsliv. (Finlands olympiska kommitté, 2022e.) Korhonen m.fl. (2020) nämner att tränare i idrottsakademier oftast är före detta elitidrottare och fungerar därmed som förebilder och mentorer för eleverna. Varje tränare är ansvarig för ungefär 15 idrottselever samt deras träning vilket ofta leder till att en god relation skapas mellan tränare och idrottare. Sammanfattningsvis beskrivs idrottsakademier som mycket givande miljöer och kan vara till stor nytta för idrottande elever.

3.4 Projektet Idrottshögstadiet

År 2017 utvecklades ett flertal projekt i Finland av Finlands olympiska kommitté med syfte att främja den finländska elitidrotten. Förutom detta hade kommittén dessutom som målsättning att inspirera den finländska befolkningen till en aktiv och hälsosam livsstil, allmänt förbättra välmåendet men även ge bättre möjligheter åt elever som vill satsa på elitidrotten. (Finlands olympiska kommitté, 2022d.) Ett av dessa projekt kallades "Finlands olympiska kommittés nationella försök med idrottsklasser", även känt som "Idrottshögstadiet". Syftet med detta projekt var att förbättra förutsättningarna för idrottande elever att kombinera idrott och skola enligt den finländska dubbelkarriärmodellen. För att möjliggöra detta effektiviserades samarbetet mellan kommunerna, högstadierna, idrottsakademierna och idrottsföreningarna. (Finlands olympiska kommitté 2022a.)

Då projektet startade 2017 deltog totalt 25 högstudier från 14 olika kommuner och då projektet avslutades år 2020 hade 32 skolor från 18 kommuner anslutit sig. Målet med projektet var att möjliggöra flera träningsmöjligheter och således öka elevernas träningsmängd under skoldagen. De skolor som deltog i projektet strävade efter att erbjuda elever minst tio timmar träning varje vecka under skoltid. (Finlands olympiska kommitté, 2022b.) Innehållet i idrottsklassen har utformats efter läroplanens mål i gymnastik, hälsokunskap men även i huslig ekonomi och studiehandledning (Nieminen m.fl., 2020). Målet är att utveckla elevernas fysiska och motoriska färdigheter och de enskilda lektionerna kan fokusera på snabbhet, uthållighet, balans och redskapshandtering. Dessutom utbildas eleverna i ämnen som sömn och kost, och de får även ta del av mental coachning angående

sådant de kan stöta på i både studier och idrott, som exempelvis självkänsla, passion och glädje. En utbildningshelhet med avsikt att stödja idrottslig utveckling vid namn “Kasva urheilijaksi” har utformats av Finlands olympiska kommitté och beskriver vilka fokusområden det läggs mest vikt på under olika årskurser (se figur 2). Tanken med detta är att då eleven gått ut grundskolan har hen fått ta del av alla de byggstenar som krävs för att utvecklas som idrottare. Utbildningshelheten att växa som idrottare (översatt från Kasva urheilijaksi) genomförs genom tre olika helheter: 1) grundmotoriska färdigheter samt fysiska egenskaper, 2) psykiska färdigheter och livskunskaper och 3) grenspecifika färdigheter. (Finlands olympiska kommitté, 2022d.) Nieminen m.fl. (2020) beskriver att innehållet alltid är det samma oberoende av årskurs men betoningen varierar. Exempelvis för elever i årskurs 7 är träningen mer allmän, vilket innebär att innehållet bör fokusera på att utveckla allmänna rörelsefärdigheter, finna glädjen i idrott men även gå igenom rättvist spel. Endast en liten betoning kommer att läggas på grenspecifika träningar. I årskurs 8 kommer de allsidiga träningarna och grenspecifika träningarna vara relativt balanserade, medan i årskurs 9 tränar eleverna mestadels grenspecifikt.

Figur 2.

“Växa som idrottare” (översatt från Kasva urheilijaksi) basmaterial för att utveckla idrottare med dubbelkarriär (Finlands olympiska kommitté, 2022d).

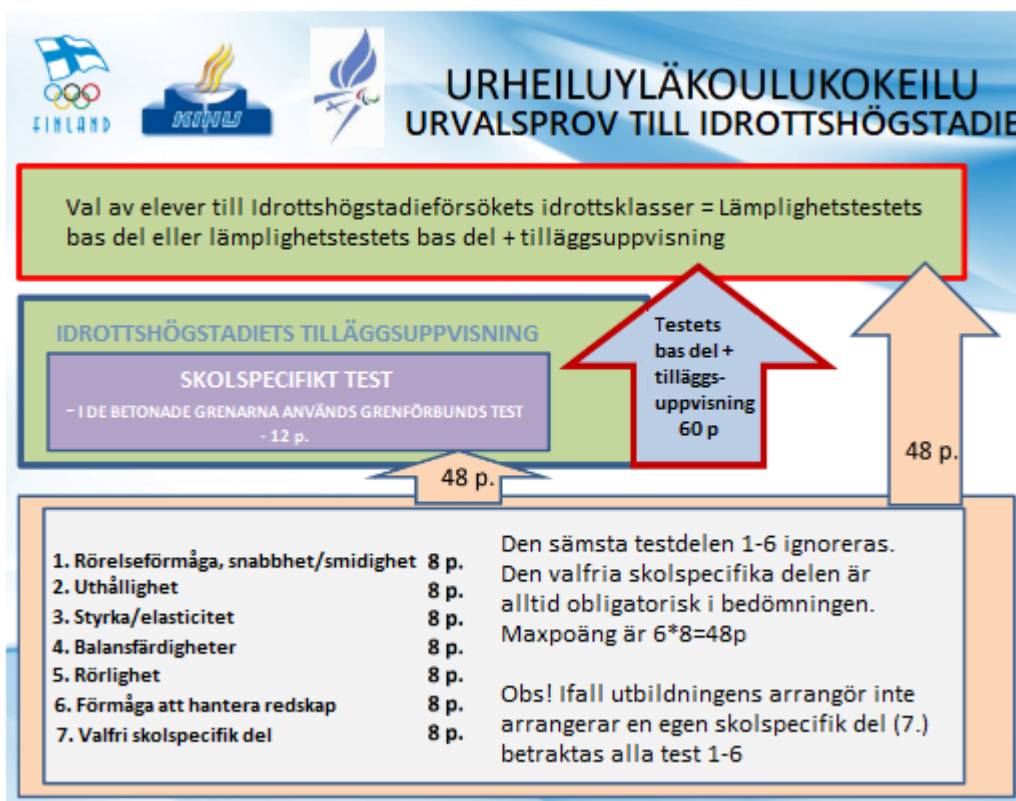
	Grundläggande motoriska färdigheter	Fysiska egenskaper	Mentala färdigheter	Livskunskap	Grenförberedelse
Årskurs 7	Rörelsefärdigheter Balansfärdigheter Redskapshantering	Snabbhet Rörlighet Annat	Glädje och entusiasm Stark självkänsla Självregleringsförmåga	Rättvist spel Livshantering Välbehövande: kost, sömn & fysisk aktivitet Frisk idrottare	Innehållsrekommendationer för grenförberedelse enligt idrottsförbundets coachningspolicy
Årskurs 8	Redskapshantering Balansfärdigheter Rörelseförmåga	Uthållighet Snabbhet Annat	Glädje och entusiasm Stark självkänsla Självregleringsförmåga	Frisk idrottare Välbehövande: kost, sömn & fysisk aktivitet Livshantering Rättvist spel	
Årskurs 9	Balansfärdigheter Rörelseförmåga Redskapshantering	Styrka Rörlighet Annat	Stark självkänsla Självregleringsförmåga Glädje, entusiasm och passion	Frisk idrottare Välbehövande: kost, sömn & fysisk aktivitet Livshantering Rättvist spel	

Eleverna antas till idrottsklasser inom ramen för Idrottshögstadiet försöket genom ett urvalsprov som har blivit utarbetat av Finlands olympiska kommitté. Urvalsprovet mäter elevens fysiska och idrottsliga färdigheter och består av två delar, en obligatorisk med maximipoängantalet 48 och en skolspecifik del vilken kan ge 12 poäng. Ett felfritt inträdesprov kan således ge 60 poäng (se figur 3). I den obligatoriska delen ingår sju olika delmoment 1) rörelsefärdigheter och snabbhet, 2) uthållighet, 3) styrka och spänst, 4) balans, 5) rörlighet, 6) redskapshantering och 7) valfritt skolspecifikt moment. Varje moment är värt åtta poäng och det delmoment som den sökande presterat sämst i beaktas inte. Dock behöver skolorna inte ordna delmoment sju och ifall det uteblir bedöms alla resterande moment och ingen del utelämnas. Gällande det skolspecifika momentet har skolorna möjlighet att välja innehåll enligt deras egna intressen. (Finlands olympiska kommitté, 2022d.)

Figur 3.

Det nationella urvalsprovet till idrottshögstadiet i Finland (Finlands olympiska kommitté, 2022d).

Projektet utvärderades åren 2018, 2019 och 2020 av KIHU, även känt som Forskningscentralen för tävlings- och toppidrott. Detta för att bedöma huruvida projektet lyckats uppnå sina målsättningar men även för att undersöka ifall förbättringsförslag har uppstått. Bedömningen baserar sig på enkätsvar av idrottande elever som går i idrottsklass (Nieminen m.fl., 2018). Resultaten visar att projektet bidrar till elevers idrottsutveckling och tack vare innehållet har skolor kunnat utveckla sin verksamhet i riktning mot målen. (Nieminen m.fl., 2018; Nieminen m.fl., 2020.)

3.5 Möjligheter samt utmaningar med idrottsklasser och dubbelkarriär

Rossi och Hallmann (2022) beskriver att det finns ett flertal fördelar med idrottsprofilerade skolor i form av möjligheter men å andra sidan finns det även utmaningar som följer med. Vidare konstaterar författarna att dimensionerna som presenterades i föregående kapitel samspelar med varandra och kan påverka eleven antingen positivt eller negativt. Detta betyder alltså att den huvudsakliga möjligheten eller problemet kan ligga på individ-, relation- eller samhällsnivå men i sin tur påverka de övriga dimensionerna. (Rossi & Hallmann, 2022.) Ett konkret exempel kan exempelvis vara en elev som upplever att hen inte får tillräckligt med stöd från klasskamrater och lärare för hens idrottande, vilket i sin tur leder till att eleven börjar uppleva stress och ångest. Det huvudsakliga problemet är alltså på relationsnivå men har börjat påverka individnivån. López-Flores m.fl. (2021) betonar vikten av stödjande och kompetenta lärare. Att elever med dubbelkarriär upplever mycket stress är ett faktum, men där har även lärare och skolor ett ansvar att stödja eleven att stressfaktorer som går att undvika inte uppstår. På så sätt försvinner orosmomentet att utmaningar sprids från de yttre till de inre nivåerna.

Olika möjligheter och utmaningar med dubbelkarriär kan associeras med de tidigare presenterade nivåerna. Exempel på möjligheter på individnivå kan vara tillgång till tränare under skoltid och flera träningsmöjligheter (Cosh & Tully, 2015). Storm m.fl. (2021) tillägger ännu att en stor fördel med idrottsprofilerade skolor är den lätta tillgången till utomstående expertgrupper, exempelvis fysioterapeut eller massör. Däremot upplevs tidsbrist, otillräcklig planering och utmattning som utmaningar på ett individuellt plan (Stambulova & Wylleman, 2019). De relationella möjligheterna beskrivs främst som stöd och förståelse från omgivningen, där föräldrar, tränare och vänner har den viktigaste rollen. En annan fördel för dubbelkarriär elever är att de lätt kan göra olika observationer av mentorer eller förebilder för

att i sin tur kunna utveckla sina egna prestationer. (Storm m.fl., 2021.) Cosh & Tully (2015) beskriver att utmaningar på den relationella nivån kan vara i form av strikta lärare, bråk eller andra utmaningar inom vänkretsen. Förutom detta kan även den ekonomiska situationen upplevas som ett stort stressmoment ifall föräldrarna inte har mycket överlops pengar att lägga på barnets intresse. Möjligheter på samhällsnivå förklarar Storm m.fl. (2021) främst i form av integrerat samarbete mellan bland annat skolan, idrotten och hemmen. Samtliga parter vill se eleven lyckas och kommunicerar ständigt sinsemellan för att säkerställa sig om att elevens dubbelkarriär fortskrider utan några desto större problem, eller om det finns något område som behöver utvecklas. Utmaningar på samhällsnivå beskrivs däremot vara brist i kommunikation mellan de olika parterna men även bristfälliga riktlinjer. Med detta syftar författaren på att tränaren vill att eleven prioriterar idrotten medan läraren vill att eleven ska prioritera de akademiska studierna före idrotten. (Storm m.fl., 2021.)

Cosh och Tully (2015) identifierade utmaningar associerade med dubbelkarriär och delade in dem i nio olika huvudteman. Dessa huvudteman identifierades som: planering, utmattning, tränare, ekonomi, copingstrategier, stöd från föräldrar, stöd från tränare och studieval. Samtliga teman hade ett starkt samband med stress ifall det fanns något som upplevdes okontrollerat. Ett starkt orosmoment som upplevdes hos elever är tidsanvändningen. Exempelvis att de akademiska studierna och idrottsträningen har samma tider eller att någondera behövs prioriteras framom den andra (Cosh & Tully, 2015; Rossi & Hallmann, 2022). Utmattningen beskrivs som en fysisk såväl psykisk påfrestelse, den tunga belastning som idrott kräver i kombination med att orka koncentrera sig på akademisk inläring känns för många överväldigande. Vidare förklaras utmattning som tudelad, långa träningspass resulterar ofta i brist på ork för lärande i skolan och vice versa leder en lång skoldag till sämre resultat i idrotten (Kiens & Larsen, 2021). Tränare men även lärare upplevdes hos många som ett stort stressmoment på grund av att de beskrevs som oflexibla, de kunde ha överväldigande uppgifter och de kunde anse att deras ämne var viktigare än det andra och därför borde det prioriteras (Cosh & Tully, 2015). Finansiella stressfaktorer upplevdes även hos en stor del av idrottande elever. Exempelvis press för att ha den allra bästa och modernaste utrustningen och att betala till och från resor till olika tävlingar är några saker som kan kännas påfrestande för unga studeranden vars ekonomiska situation redan är problematisk (Condello m.fl., 2019; Cosh & Tully, 2015). Kristiansen (2017) betonar betydelsen för att ha ett flertal copingstrategier menade att underlätta balansen mellan idrott och studier. Desto flera strategier och medel som kan tas hjälp av desto bättre. Det har visat sig att studeranden som har ett flertal copingstrategier upplever kombinationen av idrott och

skola mindre stressigt jämfört med de som inte alls har några strategier. Cosh och Tully (2015) samt Tessitore m.fl. (2021) beskriver att stöd från föräldrar i form av emotionellt stöd och att de vet hur de kan motivera och engagera sitt barn anges som en av de främsta orsakerna till framgångsrik stresshantering bland elever. Å andra sidan kan ett bristfälligt stöd från föräldrar vara väldigt problematiskt, detta eftersom barn har ett behov av att känna föräldrars kärlek och engagemang. Passivitet, ointresse och för höga krav kan vara några saker som lätt speglas till barnet vilket kan resultera i ett avtagande intresse för antingen idrott eller studier. Även tränare och deras stöd beskrivs vara tudelade i form av att antingen kan stödja elevens utveckling eller förhindra progressionen. En stödjande tränare beskrivs vara någon som höjer nöjet med idrott i form av att göra träningsmiljön mer tilltalande för deltagarna. Dock kan även tränarna påverka barnen negativt och vara en bidragande faktor till avhopp eller förlorad inspiration för idrotten. (Cosh & Tully, 2015; Tessitore m.fl., 2021.) Slutligen diskuteras studieval både som utmaning såsom möjlighet. I idrottsklasser finns det både elever som prioriterar idrotten före studierna men också de som värdesätter studierna mer och ser på idrotten som hobbyverksamhet (Stambulova m.fl., 2015). Detta har lett till att många av de som tycker att idrotten är viktigare ofta väljer bort mer ansträngande och avancerade kurser vilket kan begränsa dem ifall deras idrottsliga karriär inte lyckas (Tessitore m.fl., 2021).

Rossi och Hallmann (2022) samt Morris m.fl. (2021) anser att några av de främsta möjligheterna med dubbelkarriär är den ökade förståelsen både lärare och skola besitter angående träning och tävlingar, vilket resulterar i en större flexibilitet jämfört med andra skolor. Vid specifika tillfällen till exempel större tävlingar kan elever ges möjlighet att tillfälligt pausa sina studier eller gå ner i tempo för att optimalt kunna förbereda sig inför tävlingen, något som i vanliga skolor vore en betydligt större utmaning. Ytterligare beskrivs miljön som en central del i utvecklingen av sin idrottsliga identitet. Lärare och tränare men även andra elever är mer insatta i idrott vilket betyder att effektivt stöd och hjälp som är relaterat till idrotten är ofta väldigt lättillgängligt. Eleverna har en ypperlig möjlighet att lära sig från varandra och den idrottsliga identiteten stärks ofta kraftigt som resultat av att eleverna umgås och går i samma klass med likasinnade (Kristiansen, 2017). Sett ifrån ett skolperspektiv förklarar Rossi och Hallmann (2022) att möjligheterna är bland annat i form av stöd från olika institutioner, idrottsföreningar, samarbeten samt ekonomiskt stöd. Även att tydliga mål framkommer i utbildningen kopplat till både deras akademiska och idrottsliga karriär. Nikander m.fl. (2022) konstaterar även att möjlighet till kvalitativ träning är mera lättillgänglig, även antalet träningstillfällen som erbjuds är högre.

3.6 Sammanfattning

Gällande dubbelkarriär i världen beskrivs den primära målsättningen som att elever ska ha möjlighet att utvecklas till framgångsrika idrottare vid sidan av studierna. Dock är tillvägagångssätten hur olika länder möjliggör detta, något som skiljer sig kraftigt och skillnader förekommer även om idrotten eller skolan är viktigast. Fyra kategorier har identifierats över olika strategier gällande stödjandet av idrottande elever: statscentrerad reglering, staten som medhjälpare, nationella idrottsförbund eller institut som mellanhand och *laissez faire*.

I Finland har även skolor med olika inriktningar plikt att fullfölja läroplanen, vilket betyder att alla elever som utexaminerats från grundskolan har uppfyllt samma gemensamma mål oberoende skola. Idrottsakademier används flitigt av idrottsprofilerade skolor och försöker stödja den idrottande eleven i form av exempelvis ledda träningar, träningsfaciliteter och mental träning.

Elever som vill satsa på idrott har möjligheten att ansöka till idrottsprofilerade skolor. Att framgångsrikt kombinera skolgång med idrott kan vara utmanande och flera stödåtgärder behöver vidtas för att kunna säkerställa att eleverna lyckas med inriktningen. Idrottsklasser har som mål att öka mängden gymnastik, utveckla elevernas fysiska egenskaper och erbjuda en bred undervisning och således ge en god grund att stå på inom idrottsvärlden.

År 2017 initierade Finlands olympiska kommitté ett projekt med namn *Idrottshögstadiet försöket* vars uppgift var att förbättra elevers möjligheter att kombinera idrott med skola. Projektets huvudmål var att öka den dagliga träningsmängden genom att erbjuda minst tio timmar aktiv träning varje vecka under skoltid.

Elever har ofta stor nytta av dubbelkarriär och idrottsklasser men det kan även medföra olika utmaningar. Till olika möjligheter hör främst flexibiliteten från skolor och lärare, nära samarbeten med idrottsföreningar, eleverna omges av kunniga och likasinnade men även ekonomiskt och institutionellt stöd. Utmaningar som kan stötas på är bristfälligt med tid för att hinna med både skola och idrott, otillräckligt samarbete mellan till exempel lärare och elev, allmän stress och höga förväntningar från utomstående.

4. Metod

Följande kapitel inleds med precisering av syfte och forskningsfrågor. Därefter presenteras val av metod och fenomenografi som forskningsansats. Sedan presenteras intervju som datainsamlingsmetod och en beskrivning av de observerade skolorna. Vidare redogörs analys och bearbetning och avslutningsvis beskrivs validitet, reliabilitet och etik.

4.1 Precisering av syfte och forskningsfrågor

Syftet med denna magisteravhandling var att identifiera viktiga faktorer i finländska dubbelkarriärmiljöer baserat på en tvärfallsanalys av fem idrottsprofilerade skolor som deltog i *Idrottshögstadiet*. Eftersom de flesta studier är gjorda ur elevers perspektiv och inte lärares, betonas betydelsen av denna studie. En stor del av liknande undersökningar fokuserar endast på ett visst område eller en dimension medan denna studie beaktar flera dimensioner, och enligt den socio-ekologiska modellen strävar vi efter att identifiera olika faktorer som bidrar till en framgångsrik dubbelkarriär. Utgående från syftet har följande forskningsfrågor utformats:

1. Vilka individuella möjligheter och utmaningar förknippar ämneslärare och rektorer med idrottares dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?
2. Vilka möjligheter och utmaningar i miljön förknippar ämneslärare och rektorer med idrottares dubbelkarriär i idrottsprofilerade skolor?
3. Hur samarbetar hemmen, skolorna och idrottsföreningar för att stödja elever i idrottsklass?

4.2 Val av metod

Gällande vetenskaplig forskning konstaterar Patel och Davidson (2011) att det finns två angreppssätt, antingen kvalitativ forskning eller kvantitativ forskning. Vilken metod som bör användas beror främst på vad forskaren vill ha svar på i sin undersökning. Kvalitativ forskning används främst då forskaren vill ha en djupare förståelse angående olika fenomen. Datainsamling sker oftast i form av verbal kommunikation, till exempel intervjuer eller olika observationer som sedan bearbetas och tolkas. En grundregel i kvalitativ forskning är att hålla antalet respondenter lågt och istället lägga mer vikt vid deras svar och tankar.

Kvantitativ forskning föredras däremot då forskaren exempelvis vill undersöka olika skillnader mellan grupper i form av statistik. I kvantitativ forskning används ofta ett stort antal respondenter vars svar generaliseras och således kan det antas att ifall en undersökning replikerades med en annan grupp skulle de komma fram till liknande resultat. "Kvalitativa metoder framhäver insikt medan kvantitativ framhäver översikt, eller kvalitativa söker förståelse medan kvantitativa söker förklaring." (Tjora & Torhell, 2012, s. 19). Widerberg (2002) nämner relevansen av att strukturera upp en intervju, det vill säga att forskaren styr intervjun i en viss riktning för att få de svar som är viktiga för hans egen forskning. Dock är det viktigt att komma ihåg att varje intervjutillfälle borde användas som unika samtal eftersom varje person skiljer sig från andra, vilket betyder att samtalet likaså borde vara levande. En helt genomtänkt intervju som är tänkt att användas vid samtliga intervjuer är inte lämplig för en kvalitativ forskningsansats.

Trots den enkla karaktäriseringen av angreppssätt kan studier vara mer avancerade än så och innehålla flera metoder. Patel och Davidson (2011) och Bryman m.fl. (2005) anser att studier där det är möjligt att använda både kvalitativ och kvantitativ forskning ofta stärker undersökningens trovärdighet. Dock påpekas det att de olika metoderna behöver komplettera varandra och faktiskt bidra med något i studien. Exempel på studier med blandade metoder kan vara en enkät med flervalsfrågor där respondenterna sedan intervjuas angående motiveringen till dess svar.

Eftersom vi i denna magisteravhandling har som intention att undersöka olika ämneslärares och rektorers tankar och åsikter ansågs kvalitativ forskningsmetod vara den mest lämpliga. Forskningen baseras på ett flertal olika lärarintervjuer men även en del observationer, vilket är kännetecknande för undersökningar av kvalitativ karaktär. De lärare som undersöks är olika ämneslärare, gymnastiklärare och rektorer och intervjufrågorna skiljer sig lite från varandra. Exempelvis ställs mera frågor som berör skolans samarbete med olika föreningar och hemmen till rektorerna, medan frågor som berör elevernas skolframgång och motivation ställs till ämneslärarna. Vilket vidare stärker motiveringen av en kvalitativ forskningsansats.

4.3 Fenomenografi som forskningsansats

Alexandersson (1994) beskriver att ordet fenomenografi kommer från de grekiska orden 'phainomenon' och 'grafia' vilka tillsammans betyder 'beskriva det som visar sig'.

Huvudsyftet i fenomenografin blir således att beskriva huruvida ett visst fenomen upplevs av människor. Marton (1981) beskriver att i kvalitativ forskning är ofta två så kallade perspektiv i fokus. Det första kallas till första ordningens perspektiv och innebär fakta. Forskaren kan ibland behöva ifrågasätta ifall den intervjuade talar sanning, vad kan till exempel observeras utifrån. Den andra ordningens perspektiv handlar däremot om hur den intervjuade tolkar eller upplever olika fenomen vare sig det är sant eller falskt. Detta innebär att hos personer med exempelvis psykiska funktionsvariationer är det inte alls ovanligt att de upplever att något är sant enligt den andra ordningens perspektiv men falskt enligt den första ordningens perspektiv. I forskning handlar det dock inte alltid om det är sanning eller ej utan det beror på vad forskaren vill ha svar på i sin forskning.

Ett av de största och mest kännetecknande särdragen för fenomenografi är hur personer upplever ett visst fenomen, alltså ligger det stora fokuset i den andra ordningens perspektiv. Fenomenografi passar således ofta utmärkt som utgångspunkt i kvalitativ forskning där intervjuer behandlas. Larsson (1986) beskriver vidare att forskningsansatsen fenomenografi skapades som ett svar på forskningsproblem i ämnet pedagogik och används i majoriteten av fallen till just undersökningar med pedagogiska grunder. Sett ifrån ett pedagogisk område kan ansatsen ännu delas in i tre mindre områden: fackdidaktiska studier, allmänpedagogiska studier och studier av utbildningseffekter. Den största fördelen med att använda fenomenografi som ansats beskrivs ofta som att forskaren eller till exempel läraren får svar på ifall variation förekommer och i så fall i vilken grad det förekommer i exempelvis klassen. Då lärare vet elevers olika förutsättningar kan det vara lättare att bemöta enskilda elevers behov. Eftersom denna studie vill undersöka olika lärares uppfattningar angående elevers skolgång vare sig det stämmer fullständigt eller inte alls motiveras valet till ansatsen.

4.4 Intervju som datainsamlingsmetod

Vid datainsamling finns flera olika metoder att välja bland för att få fram de data som önskas. De vanligaste metoderna är observationer, intervjuer, frågeformulär och skriftliga källor. Genom att utgå från undersökningssyftet borde man hitta den mest lämpliga metoden, till skillnad från att försöka hitta en metod som överträffar alla andra. (Denscombe, 2018.) Enligt Fejes och Thornberg (2019) styr även valet av metodansats in forskaren på olika datainsamlingsmetoder. Materialet vi använder oss av är färdigt insamlade data tillhörande forskningsprojektet *Idrottshögstadiet*. Detta innebär att vi inte har utfört intervjuerna

själva. Forskaren har valt att använda sig av intervju som datainsamlingsmetod, eftersom ämnet som undersöks förutsätter personliga åsikter och erfarenheter. Intervjuer är en lämplig datainsamlingsmetod vid småskaliga forskningsprojekt där avsikten är att utforska komplexa och subtila fenomen. Intervjuer anses vara en lämplig datainsamlingsmetod i denna typ av studie eftersom intervjuarens syfte är att förstå dem på djupet och få fram åsikter, uppfattningar och känslor kring ämnet. Intervjuer är även utmärkta när syftet är att få svar på komplexa frågor samt få privilegierad information såsom värdefulla insikter baserat på intervjuarens erfarenhet eller position. (Denscombe, 2018.)

Forskningsintervjuer skiljer sig från vanliga konversationer med tanke på att de som deltar i intervjun samtycker till att delta i ett formellt forskningsprojekt. Med överenskommelsen att bli intervjuad samtycker intervjuaren till att delta i forskningen, svaren man ger kan användas som forskningsdata samt att det är forskaren som styr ordningen för diskussionen. Hur mycket forskaren styr intervjun kan variera utgående från undersökningens syfte. (Denscombe, 2018.)

Beroende på vilken intervjuform som är i fokus för studien kan intervjun vara strukturerad, semistrukturerad eller ostrukturerad. Grad av strukturering handlar om vilket "svarsutrymme" som ges till intervjuaren. (Patel & Davidson, 2019.) I strukturerade intervjuer har intervjuaren en stor kontroll över frågornas och svarens utformning. En strukturerad intervju kan jämföras med ett frågeformulär där forskaren har färdiga frågor och respondenten har fasta svarsalternativ. (Denscombe, 2018.) Vid en strukturerad intervju ställs identiska frågor i exakt samma ordning till alla intervjuare. Strukturerade intervjuer används ofta när man vill kunna jämföra och generalisera. (Patel & Davidson, 2019.) En semistrukturerad intervju innebär en kombination av strukturerad och ostrukturerad. Intervjuaren har fortfarande en lista med ämnen och frågor som ska behandlas men kan vara flexibel gällande ordningsföljden. Svaren är mera öppna än i en strukturerad intervju och hur svaren är utformade är upp till intervjuaren. Den ostrukturerade intervjun betonar ännu mera intervjuarens tankar. Intervjuarens uppgift är att sätta igång intervjun och introducera till ämnet. (Denscombe, 2018.) I en ostrukturerad intervju bestämmer intervjuaren vilken struktur svaret får (Trost, 2010). I denna studie har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer. Därmed varierade ordningsföljden i intervjuerna till viss del. Exempel på frågor från intervjuguiden är "vilka möjligheter och utmaningar ser du med idrottsklassernas verksamhet?", "hur nöjd är du med de akademiska resultaten hos eleverna i din idrottsklass?" samt "hur kommunicerar ni med föräldrarna?".

4.5 Beskrivning av de observerade skolorna och intervjuobjekten

I en kvalitativ studie görs antalet och urvalet av intervjupersoner beroende på undersökningens syfte (Kvale & Brinkmann, 2014). Eftersom syftet med vår undersökning är att identifiera viktiga faktorer i finländska dubbelkarriärmiljöer utgående från lärares perspektiv har vi valt att använda oss av material intervjuat av ämneslärare och rektorer. Materialet som användes och analyserats i avhandlingen är en del av Finlands olympiska kommittés idrottsakademiprojekt *Idrottshögstadiet*. Skolorna som deltog i projektet *Idrottshögstadiet* hade varierande idrottsprofilering och erbjöd elever olika typer av stödåtgärder.

Kvale och Brinkmann (2014) påstår att antalet intervjupersoner ska vara till det antal som behövs för att få svar på de frågor som behövs för undersökningen. I denna studie deltog sammanlagt 15 lärare från fem olika skolor. För att delta i studien krävdes erfarenhet av att undervisa eller leda elever som kombinerar skola och idrott. Vid en kvalitativ forskning vill man få så stor variation som möjligt bland respondenterna. Urvalet ska vara heterogent inom en viss ram, vilket innebär att det ska finnas variation mellan respondenterna. Däremot ska det inte finnas mer än enstaka personer som kan anses som avvikande från resten av respondenterna. (Trost, 2010.) För att skapa ett brett urval i denna undersökning består respondenterna av båda könen och från olika trakter i Finland.

Fyra av de skolor där intervjuerna genomfördes ligger i huvudstadsregionen samt en skola från Österbotten. Från skola 1 intervjuades rektor 1, gymnastiklärare 1 samt ämneslärare 1. Från skola 2 intervjuades rektor 2, gymnastiklärare 2 och ämneslärare 2. Från skola 3 intervjuades rektor 3, gymnastiklärare 3, gymnastiklärare 4 och ämneslärare 3. Från skola 4 intervjuades endast två lärare, vilka är rektor 4 samt gymnastiklärare 5. Från den sista skolan intervjuades rektor 5, gymnastiklärare 6 samt ämneslärare 4.

4.6 Analys och bearbetning

Eftersom vår undersökning baseras på ett tidigare forskningsprojekt var materialet färdigt insamlat på förhand. Till att börja med bekantade vi oss med relevant litteratur för att få en djupare förståelse för ämnet. Patel och Davidson (2011) beskriver att vartefter allt material blivit insamlat påbörjas ofta analys och bearbetning, ett viktigt steg i forskningsprocessen. Tjora och Torhell (2012) nämner att ett viktigt mål i arbeten med kvalitativ forskning är att möjliggöra att vem som helst som läser forskningen kan få en större förståelse och ökad

kunskap inom området utan att gå igenom allt det material som genererats och analyserats i forskningen. Tjora och Torhell (2012) och Rennstam och Wästerfors (2015) beskriver att analys av kvalitativt material är mer komplext jämfört med kvantitativt material i form av att forskaren utsätts för ett mycket intensivt tankearbete. Det är speciellt i analysfasen där forskaren behöver kunna använda sin kreativitet och intellektuella kapacitet. Oftast är det en stor mängd material som ska analyseras vilket kräver att forskaren ska kunna arbeta systematiskt, både för att orka men även för att kunna hitta svar på sina frågeställningar. En känslighet behöver även beaktas för andra saker utöver problemställningarna och förväntningarna som kan hittas i materialet. "Det får inte döljas att det är i analysen som mycket av den kvalitativa forskningens potential ligger, och att det är här som många projekt sviktar och slutar som en samling (i bästa fall sorterade) anekdoter". (Tjora & Torhell, 2012, s. 137).

Fejes och Thornberg (2019) beskriver att det är viktigt att forskaren skapar sig en plan över undersökningens fortskridning, dels för att synliggöra tanke sättet för forskaren själv men även för att vid behov kunna luta sig tillbaka på sin planering. Som resultat har Dahlgren och Johansson (2019) skapat en fenomenografisk analysmodell som går ut på att forskningen delas in i sju mindre delar eller steg. Stegen är följande: 1) att bekanta sig med materialet, 2) kondensation, 3) jämförelse, 4) gruppering, 5) artikulera kategorierna, 6) namnge kategorierna och 7) kontrastiv fas. Det är just denna analysmodell som fungerat som underlag för dataanalyserna i vår egen undersökning.

Inledningsvis i vår analysprocess började vi med det första steget, vi läste igenom de transkriberade intervjuerna ett flertal gånger för att skapa oss en helhetsbild över materialet. Medan vi läste igenom de olika intervjuerna påbörjade vi även steg två, det vill säga kondensation. Detta betyder att citat eller påståenden som ansågs kunde vara relevant för vår forskning markerades och kopierades över till ett annat dokument, så att man lätt kunde komma tillbaka till just det stället i ett senare skede. Ganska snabbt påbörjades även steg 3, nämligen jämförelse av respondenternas svar. I det här steget sökte vi efter likheter eller skillnader i respondenternas svar och antecknade noggrant vilken lärare som hade sagt vad för att inte blanda ihop någon. Detta underlättade övergången till steg fyra, gruppering. I detta steg började vi gruppera respondenternas svar med hjälp av likheter och skillnader. Vi grupperade även svaren för att underlätta arbetet för oss själva då skrivprocessen närmade sig. Nästa steg i processen var att artikulera kategorierna, alltså steg fem. Detta innebär att med hjälp av likheter och skillnader skapade vi ett flertal kategorier och avgränsade dem så att varje kategori kunde karaktäriseras. Efter vi artikulerat kategorierna började vi med det

sjätte steget, namnge kategorierna. Det innebär att kategorierna som skapats måste få ett namn. Namnet ska vara kort och tydligt, inga frågor ska behöva uppstå när man läser detta. Dahlgren och Johansson (2019) påpekar att under forskningsprocessen kan forskaren behöva gå in och ändra namnen flera gånger, något som även hände i våran undersökning. Avslutningvis inleddes den kontrasiva fasen, vilket betyder att forskaren behöver granska ifall respondentens svar skulle passa in i flera kategorier genom att jämföra dem mot varandra. Tanken är att varje kategori ska vara exklusiv och ifall forskaren märker att ett svar passar in i flera kategorier kan hen behöva slå ihop eller göra om vissa kategorier (Dahlgren & Johansson, 2019). Även i vår undersökning hade vi kategorier som överlappade varandra och som vi därefter var tvungna att bearbeta.

4.7 Validitet, reliabilitet och etik

Patel och Davidson (2011) beskriver att något som alltid strävas efter i en undersökning är att tillförlitligheten ska vara så hög som möjlig, alltså reliabiliteten. Med detta menas att om en ny undersökning under liknande omständigheter tar plats så skulle samma resultat upprepas. Trost och Hultåker (2016) nämner vidare att reliabiliteten beskriver stabiliteten hos en undersökning. Ifall undersökningen utsätts för så kallade slumpinflytelser vilket kan vara att frågorna ställs på olika sätt eller att respondenterna är på olika humör när de besvarar frågorna påverkas resultatets reliabilitet negativt. Begreppet reliabilitet delas ibland in i fyra komponenter: kongruens, precision, objektivitet och konstans. Kongruens och precision är väldigt relevanta komponenter inom kvantitativ forskning och kommer därför inte läggas stor vikt på i just denna studie. Med objektiviteten syftas det på forskares förmåga att registrera samma information likadant. Något som alltså blir relevant i denna studie eftersom fler än en forskare ansvarat för intervjuerna. Medan konstans behandlar tidsaspekten, det innebär exempelvis att attityden, fenomenet eller vad än det forskas om inte ändrar sig.

Reliabiliteten i denna undersökning antas vara av hög kvalite eftersom materialet är både konstruerad och insamlad av erfarna forskare. Trost (2010) beskriver att generellt sett är det en fördel att ha gjort tidigare forskning eftersom det då blir lättare att se vad som är relevant information och vad som kan sällas bort. Förutom detta beskrivs även förmågan att ignorera ens egen syn på till exempel frågan eller fenomenet. Som forskare vill man få så ärlig och precis information som möjligt och därför är väldigt viktigt att den intervjuade inte

påverkas. Den intervjuade är den som ska vara i centrum och är den enda intressanta personen i sammanhanget.

Med validitet menas att undersökningens instrument eller frågor faktiskt mäter det som de är avsedda att mäta, validiteten kan även beskrivas som giltighet (Trost m.fl., 2016). Patel m.fl. (2011) beskriver att validitetens innebörd förändras beroende på vilken forskningsansats forskaren använder sig av. Vid kvantitativa studier syftar validiteten på att rätt företeelse studeras, detta kan förstärkas med bland annat goda instrument, tydlig teoriuppbyggnad och noggrannhet vid mätningen. Ifall forskaren använder sig av en kvalitativ studie syftar validiteten däremot på att upptäcka företeelser, tolka och förstå innebörden av livsvärlden och dessutom att beskriva olika uppfattningar. Esaiasson m.fl. (2012) beskriver att validitet går ytterligare att dela in i intern och extern validitet. Intern validitet syftar på orsakssamband medan extern validitet betyder de möjligheter forskaren har att generalisera utgående från resultatet. Även validiteten i denna forskning anses vara av god kvalitet. Materialet har utarbetats och transkriberats av erfarna forskare som vi vartefter har analyserat för att få svar på våra egna forskningsfrågor. Samtliga intervjuade har haft samma förutsättningar då de besvarat frågorna vilket stärker validiteten ytterligare (Widerberg, 2002). Eftersom vi är två personer som gör denna forskning var vi under analysprocessen i ständig kontakt för att säkerställa att vi båda tolkade materialet likadant och att inga missförstånd skulle uppstå.

Att forskningen genomförs på ett etiskt korrekt sätt är minst lika viktigt som en hög reliabilitet samt validitet. Källström och Andersson Bruck (2017) påpekar att det är viktigt att forskaren ser individer som deltar i forskning som forskningsdeltagare istället för forskningssubjekt. Ifall deltagarna ses som subjekt objektifieras de lätt som föremål som forskningen bedrivs på istället för att forskningen bedrivs med dem. Då barn deltar i forskning anses de som kompetenta aktörer, vilket ibland kan skapa problem och få etiska konsekvenser. I bland annat USA har det resonats att i få fall, till exempel medicinsk forskning skulle det vara oetiskt att låta ett barn bestämma på egen hand om beslut som kan påverka deras liv. Detta kan resultera i ett etiskt problem ifall barnet godkänner ett visst beslut men vårdnadshavarna inte har samma åsikt. Vid genomförande av forskning kommer forskaren alltid att stöta på olika etiska aspekter som måste övervägas (Quennerstedt m.fl., 2014). I Sverige används fyra etikregler som formats av vetenskapsrådet, kraven är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet betyder att forskaren behöver informera undersökningens deltagare huruvida forskningen kommer att framgå och dess syfte. Samtyckeskravet innebär att

undersökningens deltagare själv har rätt att bestämma ifall de vill medverka eller ej. Med konfidentialitetskravet menas det att alla uppgifter som samlas in under undersökningen ska ges största möjliga konfidentialitet. Att bevara personuppgifter så obehöriga inte har tillgång till dem är något som också ska fokuseras på. Slutligen behöver forskaren även tänka nyttjandekravet vilket innebär att den information som samlas in angående undersökningens deltagare endast används till undersökningens ändamål. (Patel m.fl., 2011.) Denna forskning har bedrivits på ett etiskt korrekt tillvägagångssätt. Forskningsdeltagarna har bland annat blivit informerade angående hur forskningen kommer att gå tillväga, vad den kommer att användas till och de har dessutom haft möjligheten att dra sig ur när som helst under själva studien. Förutom detta har även fingerade namn och uppgifter använts för både deltagare och skolor för att undvika att diverse identiteter läcks ut.

5. Resultat

I följande kapitel presenteras resultaten utgående från de tre forskningsfrågorna. Inledningsvis redogörs elevers individuella möjligheter och utmaningar med dubbelkarriär. Därefter introduceras möjligheter och utmaningar i miljön hos elever med dubbelkarriär. Avslutningsvis presenteras samarbetet mellan hem, skola och idrottsförening för att stödja elever i idrottsklass. Något som bör uppmärksammas är att lärarnas svar som resultaten utgår från är översatta från finska till svenska, likaså citaten.

5.1 Elevers individuella möjligheter och utmaningar med dubbelkarriär

Utgående från intervjupersonernas svar har vi identifierat fem underkategorier inom elevernas individuella möjligheter och utmaningar med sin dubbelkarriär. Underkategorierna är följande: *grundläggande färdigheter, studieförmåga, könsskillnader, kombinationen av idrott och skola samt engagemang i skolan.*

Grundläggande färdigheter

De *Grundläggande färdigheterna* behandlar elevens grundläggande idrottsliga färdigheter. De idrottsliga färdigheterna inbegriper färdigheter såsom balansfärdigheter, rörelsefärdigheter och hanteringsfärdigheter. Flera av lärarna är enade om att det finns en skillnad i de grundläggande idrottsliga färdigheterna vid jämförelse mellan elever i idrottsklass och elever i allmän klass. Gymnastiklärare 5 är mycket nöjd med idrottselevernas idrottsliga grundläggande färdigheter och nämner följande: “idrottseleverna ligger på en bra nivå gällande de grundläggande idrottsliga färdigheterna. Om jag jämför dem med elever i den allmänna klassen är det en oerhört stor skillnad”. Gymnastiklärare 1 håller med om att idrottselever är på en högre nivå gällande grundläggande färdigheter, än elever i allmän klass. Gymnastiklärare 1 anser utöver skillnaderna mellan idrotts- och allmänna klasser, att det finns en skillnad i de grundläggande färdigheterna i enlighet med vilken sport eleven utövar: “om man tänker på att springa baklänges eller laterala rörelser eller anpassningar, så skulle det vara ganska sorgligt om de inte var bättre än normala elever. Om jag jämför med andra idrotter ligger fotbollsspelare ganska högt i topp”.

Lärarnas svar tyder även på att det finns stora skillnader mellan individerna inom idrottsklasserna. För många elever finns det fortfarande mycket att förbättra. Med tanke på

idrottsklasser nämner flera av lärarna att urvalsprovet för att bli antagen till en idrottsklass är nödvändigt, med tanke på bristande grundläggande färdigheter hos flera av eleverna. Gymnastiklärare 2 påstår följande angående urvalsprovet:

Det är bra att det finns det här urvalsprovet. Jag tänker inte kommentera hur stora skillnader det finns mellan eleverna, men det avslöjar redan vad de gjorde under sin barndom och ungdomstid. Tyvärr är en del av dem lite klumpiga när det gäller motorik och rörlighet i synnerhet. Det finns mycket arbete att göra.

Angående skillnader gällande grundläggande idrottsliga färdigheter mellan elever i idrottsklasser, nämner Gymnastiklärare 3 att “det varierar ganska mycket och man kan se att skalan är ganska stor”. Gymnastiklärare 6 påstår att de motoriska färdigheterna borde förbättras: “de motoriska färdigheterna och förmågorna är på en helt okej nivå, men kunde fortfarande förbättras hos många av eleverna”.

Studieförmåga

Studieförmågan syftar på de påståenden som på något sätt behandlar elevens studieförmåga och studieprestationer i skolan med tanke på elever med en dubbelkarriär. I flera intervjuer framkommer jämförelser i betygen mellan idrottsklasser och vanliga klasser. Utgående från dessa jämförelser anses elever i idrottsklasser i allmänhet ha en god studieförmåga. Enligt några av lärarna anses elever i idrottsklasser prestera bättre än elever i allmän klass. Gymnastiklärare 6 ser en tydlig skillnad mellan idrottsklasser och allmänna klasser utgående från prestationer när hen nämner att “de akademiska resultaten är riktigt bra och jag menar, de är klart bättre än den allmänna linjen”. Rektor 3 nämner att “några elever i idrottsklassen har förmodligen de bästa genomsnittliga betygen i skolan”. Rektor 4 anser också att eleverna i idrottsklass klarar sig bra i skolan: “genomsnittet i idrottsklasser är bättre än i de allmänna klasserna”. Även Gymnastiklärare 4 är av samma åsikt som föregående: “medeltalet är riktigt bra och jag tror att klassen nog var den bästa i genomsnitt”. Gymnastiklärare 1 berättar vid frågan om elevens prestationer i skolan och studieförmågan att “våra fotbollsspelare är lika duktiga, om inte bättre än vissa andra och det säger en hel del”. Rektor 3 håller inte med angående skillnaden mellan allmänna klasser och idrottsklasser och nämner att “det finns inte någon skillnad mellan idrottsklasser och andra klasser”. Studieförmågan beror naturligtvis på individen också och hur man fungerar som person och Gymnastiklärare 5 nämner följande angående detta:

I princip är eleverna i idrottsklassen riktigt bra i skolan. Det beror naturligtvis på individen. Det finns skillnader, det finns riktigt bra elever som är riktigt duktiga när det gäller betyg, många av dem är högpresterande elever i skolan. Sedan finns det också de, naturligtvis, i varje klass som kanske är på gränsen till puberteten och inte nödvändigtvis är intresserade av skolgång just då... Men utgångspunkten är bra och jag tror det har något att göra med hur de hanterar sin vardag, när de tvingas tänka på sin egna vardag, när de idrottar mycket och sedan går i skola och allting.

Enligt lärarna kan elevernas press på sig själva vara en stor utmaning i idrottsklasser. Flera av lärarna nämner att eleverna är stressade och trötta på grund av viljan att satsa på både skolarbeten och idrotten, vilket gör att de vill lägga mycket tid på både skolarbeten men även idrotten. I och med detta hinner eleverna inte med mycket annat på sin fritid än skolarbeten och idrotten. Ämneslärare 4 påstår att som lärare måste man ibland påpeka och påminna om att eleven även behöver hinna koppla av och tänka på annat för elevens välbefinnande.

Ämneslärare 4: Jag är riktigt nöjd med deras akademiska prestationer. Det råkar vara så att alla i min klass är ambitiösa och gör sitt skolarbete bra eller utmärkt. Ibland när eleven strävar efter att få ett "A" eller "10" i alla tentor, måste jag påpeka att man behöver inte göra skolarbeten klockan 12 på natten, man måste sova också. Den här typen av diskussioner är särskilt vanliga med flickor.

En del lärare fokuserar även på elevens självständighet och utgångsläge gällande studieförmågan. Rektor 2 nämner att "eleverna har en hög utgångsnivå eftersom idrottande elever ofta har akademiskt utbildade föräldrar. De har också goda betyg vid avslutad utbildning". Gällande ansvarstagande och självständighet varierar det från individ till individ utgående från vad Rektor 5 säger: "en del av eleverna kan arbeta på ett självstyrande sätt medans andra inte har någon förmåga till att ta hand om att till exempel göra ett prov om de är frånvarande på grund av en turnering".

Könsskillnader

Könsskillnader handlar om de akademiska prestationerna, framgången i kombinationen av skola och idrott, engagemanget för skolan och idrotten samt de grundläggande idrottsliga

färdigheterna. I intervjuerna framkom varierande svar och många av lärarna anser att det finns en tydlig skillnad mellan könen, medans andra anser att det inte finns någon större skillnad mellan könen. Flera av lärarna menar att flickor investerar mer i skolan och pojkar lägger mer tid på sporten. Gymnastiklärare 1 säger att “det finns könsskillnader i engagemanget och jag har en känsla av att flickor investerar mer i skolan och pojkar investerar mer i idrotten”. Rektor 1 håller med om att det finns en skillnad mellan flickors och pojkars engagemang: “det finns skillnader mellan flickor och pojkar gällande studieuthållighet och engagemang”.

Vid frågorna kring könsskillnader framkom även det markanta problemet kring stress och press på sig själv som uppstår främst hos flickor med dubbelkarriär i första hand. Gymnastiklärare 5 säger följande om detta:

Flickor klarar sig bättre i skolan eftersom de helt klart är mer ansvarsfulla och tar väl hand om sitt skolarbete, men flickor kan ha ett problem som jag är orolig för, att de stressar för mycket och saknar avslappning när de gör saker och ting så att de på ett sätt överpresterar. Allting behöver inte alltid göras tio gånger, utan ibland kan man ge sig själv en stund att andas, det skulle vara en viktig läxa för flickor att lära sig av pojkar, att det inte alltid nödvändigtvis är dåligt att leva i nuet.

Att flickor lyckas kombinera skola och idrott behöver inte alltid leda till stress och press utan vissa individer lyckas ha en balans mellan dessa två komponenter samt övrig fritid. Gymnastiklärare 6 anser att detta inte är något problem och hen nämner inte något om att stress hos flickor leder till något större problem: “ja, jag menar att flickor som idrottar är av en viss typ. De är målinriktade, motiverade, vana vid att lyckas, så de har förmodligen, skulle jag tro, ett bra genomsnitt i betygen på mer än nio över hela linjen”. Ämneslärare 2 håller med om att flickor klarar dubbelkarriären bra: “tja, jag tror kanske att flickor i genomsnitt har det lättare, men det är svårt att säga”. Ämneslärare 3 håller med om att flickorna klarar sig bättre än pojkarna: “i den här klassen klarar sig flickor bättre, lite bättre. Men jag vet inte, kanske det bara är en tillfällighet”.

Två av lärarna anser att skillnaderna inte är på grund av könen utan kan bero på valet av sport. Rektor 5 säger följande: “ingen större skillnad mellan könen men däremot en mer synlig skillnad i valet av sporten”. Gymnastiklärare 5 håller med om att skillnaderna inte

beror på könen utan sporten: “nivågrupperna och nivåskillnaderna kan bero på sporten. Det har inget med skillnaderna mellan könen att göra”.

Därefter framkommer även könsskillnader gällande grundläggande idrottsliga färdigheter. Gymnastiklärare 2 berättar att “flickor är förmodligen traditionellt sett mer spänstiga. Flickor ligger klart före pojkar i vissa saker som rör kroppshantering. Men å andra sidan ligger pojkar före i saker som kräver styrka eller mod”. Utöver dessa uttalade skillnader framkommer även de svar som tyder på att det inte finns några som helst skillnader mellan könen. Rektor 3 nämner följande gällande skillnader angående kön: “det finns inte några skillnader varken mellan flickor och pojkar i idrottsklassen till skillnad från i någon annan klass men inte heller allmänt mellan idrottsklassen och de andra klasserna”. Gymnastiklärare 3 håller med och yttrar koncist: “jag kan inte se några skillnader i det här skedet”.

Kombinationen av idrott och skola

Kombinationen av idrott och skola innebär hur eleven klarar av att kombinera idrott och skola från flera olika synvinklar. Utgående från lärarnas svar är synen på kombinationen av idrott och skola väldigt varierande och påverkar eleverna på olika sätt. Flera av lärarna är överens om att kombinationen av skola och idrott är positivt och det positiva överväger det negativa. Rektor 3 anser att: “eleverna sköter sitt skolarbete bra och därför ser jag inte på idrott som en negativ sak, det har endast en positiv effekt”. Rektor 4 håller med om att idrott endast är en positiv sak under elevernas ungdomstid: “när unga är aktiva och idrottar i allmänhet har det en skyddande effekt på dem på många plan, så att det blir färre pubertetsgalenskaper. Det korrelerar perfekt med skolprestationer och i allmänhet framgång i livet efter grundskolan”. Genom att kombinera skolgång och idrott får individen en framförhållning och disciplin över sitt liv. Ämneslärare 2 anser följande kring framförhållning: “idrotten hjälper dig verkligen att planera och eleven lär sig den största disciplinen”. Gymnastiklärare 5 anser på liknande sätt att dubbelkarriären är en bidragande faktor för elevens framtid:

Enligt min åsikt blir eleverna mer och mer engagerade hela tiden och förstår hur viktigt det är att kombinera skola och idrott och att arbeta hårt i båda för att i framtiden komma in på en forskarutbildning och till platser där man kan kombinera skola och idrott.

Ämneslärare 4 anser att idrotten kan bidra med negativa sidor såsom till exempel trötthet men håller fortfarande med om att de positiva effekterna kompenserar de negativa effekterna.

Från min synvinkel har kombinationen av skola och idrott gått bra, men det finns naturligtvis tillfällen då det är mer träningar, till exempel när det kommer tävlingar eller matcher. Då ser man tydligt att eleverna är trötta och stressade, och om det dessutom händer att tävlingssäsongen och provperioden kombineras så är det en dålig kombination, då räcker dygnets timmar inte till.

Flera av lärarna är enade om att kombinationen av skola och idrott kan bidra till att eleven inte har tid för något annat under sin fritid. Gymnastiklärare 6 säger: “det som belastar eleverna är vardagslivet, det totala vardagslivet”. Ämneslärare 1 nämner:

Att kombinera studier och idrott fungerar så länge man bara har de två, men sedan vid den punkt när puberteten börjar slå till mer och det sociala livet börjar bli en stor sak, då känner man att tiden inte räcker till för allting. Och det kommer antingen påverka skolan eller fotbollen.

Därefter förekommer även de lärare som anser att dubbelkarriären bidrar till en stor trötthet hos eleverna, som därpå påverkar elevens skolgång negativt. Ibland kan även idrotten distansera skolgången både från elevens sida men även från föräldrarnas sida, vilket kan bidra till en negativ och passiv syn på skolgången. Gymnastiklärare 1 säger följande:

Det vore viktigt att föräldrarna inte har för höga krav på sina barn eftersom dubbelkarriär är väldigt krävande. Eleverna behöver vila för att kunna återhämta sig, både fysiskt men även psykiskt. Detta är något som en stor del av föräldrarna inte tyvärr förstår. De ser mer skolan som en börda.

Gymnastiklärare 2 anser även att dubbelkarriären anstränger eleven i en för hög grad på grund av för stora belastningar: “den största utmaningen är uthålligheten och för stora belastningar från alla håll. Krävande hem, krävande tränare, krävande skolor. Den unga idrottaren tröttnar enligt min mening på att för mycket är för mycket”. Även Rektor 4 anser att dubbelkarriären kan bli för mycket att hålla koll på för eleven och detta leder till trötthet och stress hos eleven: “i regel är eleverna mer mentalt trötta än fysiskt. Kan bero på att

eleverna har för mycket engagemang på en och samma gång”. Dubbelkarriären kan även bidra till att eleven får en bristande sömn samt näringsintag. Gymnastiklärare 4 anser att “bristen på sömn är ett stort problem och kan göra eleverna stressade. Näringen är även väldigt viktigt för eleverna i idrottsklass för att de ska orka”.

Engagemang i skolan

Elevens engagemang i skolan innehåller sådana påståenden som på något sätt behandlar elevens engagemang i skolan och ambitioner till att prestera med tanke på skolgången. Rektor 2 anser att elever med dubbelkarriär är “väldigt engagerade i skolan eftersom de har höga ambitioner att komma in och det är svåra inträdesprov. De har höga ambitioner att prestera, ibland även för höga ambitioner”. Rektor 5 håller med om den höga ambitionen i skolan och nämner att “eleverna är målinriktade i sin skolgång, de strävar högt och bland annat en grupp flickor har lite för höga ambitioner i sina studier för att hinna med”. Däremot anser Rektor 5 också att engagemanget och motivationen kan variera och nämner att:

Det finns ungdomar som inte är tillräckligt motiverade. Det finns också en grupp som är målinriktad i skolan och inom idrotten, men blir ibland överväldigad av belastningen. Sedan finns det också dem som kommer till idrottsklassen med stora ambitioner inom idrotten men har ganska stora inlärningsvärigheter.

Gällande engagemanget i skolan anser Gymnastiklärare 1 att det förekommer skillnader mellan könen. “Båda könen anses vara engagerade men av olika orsaker, flickor prioriterar oftast skolan i första hand medan pojkar oftast prioriterar idrotten över det akademiska.” Gymnastiklärare 5 anser också att skillnader mellan könen förekommer:

Jag generaliserar att pojkar är mindre engagerade än flickor. Det grundläggande intresset och förmågan att prestera kan lättare hittas hos flickor än pojkar. Vi har riktigt bra elever även bland pojkar, men flickor är mer engagerade i skolan än pojkar.

Gymnastiklärare 2 nämner valet av sport som ytterligare en bidragande faktor till engagemanget i skolan. De som utövar någon typ av individuell sport anses vara mer motiverade för skolgången. “De individuella sporterna, till exempel simmare vi haft, är mycket mer ansvarsfulla och ambitiösa.” Med tanke på engagemang i skolan tar även Rektor

5 valet av sport i beaktande. “Inom vissa sporter kan det synas mera på grund av att andan i sporten, till exempel i boll- och lagsporter, har varit sådan att skolan inte är så viktig.”

I materialet framkommer även att engagemanget finns hos eleverna men tidvis finns inte energi och förmåga till att klara av allt eleverna förväntas klara av att åstadkomma. Ämneslärare 2 nämner att:

I allmänhet finns det åtminstone en ansträngning att investera. De har ett starkt behov att lyckas med detta också. Men sedan i praktiken, ofta under tävlingssäsonger, har de inte energi, så ofta är budskapet bara att jag försökte men jag hade inte energi eller jag hade inte tid.

5.2 Möjligheter och utmaningar i miljön hos elever med dubbelkarriär

Utgående från intervjupersonernas svar har vi identifierat fyra underkategorier inom möjligheter och utmaningar i miljön som kan påverka elevens dubbelkarriär. Underkategorierna är *social miljö*, *psykisk hälsa*, *skolans stödåtgärder* samt *positiva och negativa faktorer i idrottsmiljö*.

Social miljö

Social miljö behandlar de sociala faktorerna som kan påverka elevens dubbelkarriär. Den sociala miljön innebär bland annat nära relationer individen har med andra människor i sin närmiljö. Individen kan påverkas av den sociala miljön både från hemmet, skolan och idrotten.

Eftersom eleverna i idrottsklasser ofta är mycket tillsammans med sin klass anser flera lärare att gemenskapen i klassen gynnar elevens dubbelkarriär. Rektor 2 säger följande: “de har en mycket bra laganda i idrottsklasserna. De lär känna varandra så bra eftersom de är så mycket med sin klass. De har en tät gemenskap genom att de förutom i skolan, även umgås på tävlingar, läger och så vidare”. Rektor 4 är av samma åsikt gällande gemenskapen i klassen: “elever i idrottsklasser får samarbeta med likasinnade och idrottsklasser brukar ha en bra laganda”. Ämneslärare 2 anser också samhörigheten i klassen som något positivt för varje individ. “De känner varandra alldeles för bra, de känner till varandras tidigare sjukdomar och

vet vem som varit inne på vilken social nätverkssajt vid vilken tidpunkt, så de är verkligen nära varandra”. Idrottseleverna kan även bidra med en positiv atmosfär bland alla andra elever med hjälp av deras aktiva och entusiastiska närvaro. Rektor 3 säger att “de kan få andra elever att engagera sig på grund av att idrottseleverna ofta är aktiva och entusiastiska deltagare”.

Däremot anses den sociala miljön även kunna påverka eleven negativt på grund av olika faktorer. Skador, frånvaro från sina kamrater och krav från omgivningen kan vara en utmaning för elevens sociala hälsa och det kan även påverka skolgången och idrotten negativt. Rektor 1 beskriver följande:

Skador är något som kan upplevas som väldigt utmanande för elever i idrottsklass. För en stor del av eleverna kretsar livet kring idrotten och om eleven då skadar sig mister hen delvist tillfällena för att utöva det som hen älskar men även tid att umgås med sina vänner. En skada som varar några månader kan påverka elevens sociala hälsa väldigt negativt.

Psykisk hälsa

Psykisk hälsa innebär hur de intervjuade lärarna upplever deras elevers psykiska hälsa. Det behandlar även sådana saker som kan påverka elevernas psykiska hälsa, antingen positivt eller negativt. I allmänhet beskriver lärarna att deras elevers upplevda psykiska hälsa är god och att det är ingenting som de behöver oroa sig för dagligen. I så gott som varje skola finns det tyvärr elever som mår dåligt, men med hjälp av analysen hittades inget negativt samband mellan idrottsklass och psykisk hälsa. Däremot beskriver ofta lärarna att den sammanhållning som uppstår i idrottsklasser ofta stärker elevernas psykiska välmående. De umgås ofta med klasskamrater både i och utanför skoltid vilket leder till att starka band skapas mellan eleverna. Förutom detta får eleverna också ofta mer godkännande från till exempel lärare och skola att de brinner för en viss idrott. De får hålla på med det de älskar i större grad jämfört med traditionella skolor vilket vidare beskrivs kunna stärka elevernas psykiska välmående.

Dock orsakar även idrottsklasser för många elever ett stort psykiskt påfrestande. Några exempel på påfrestningar som elever kan stöta på är bland annat för höga krav på sig själv, höga krav från föräldrarna, skador och ens ekonomiska situation. Rektor 5 stöder påståendet genom att beskriva följande: “jag upplever att många föräldrar ställer för höga krav på sina

barn. Vissa grenar har en väldigt hög träningsmängd och sedan förväntar sig föräldrarna att barnet ska ta extra kurser som språk- eller musiklektioner vid sidan av idrotten”. Eleverna utsätts redan för en hög psykisk påfrestning utan olika krav och förväntningar utifrån. Gymnastiklärare 5 beskriver bland annat att elever som befinner sig på en hög nivå inom tävlingsidrotten redan är väldigt belastade. “Antalet timmar i veckan de ägnar åt att röra på sig är hårt och de kan fysiskt klara av det, men mentalt är det en enorm börda.”

Saker som sjukdomar eller olika skador som gör att eleven inte kan delta i idrotten beskrivs av många lärare vara något som kan vara otroligt krävande för elever i idrottsklass. För de flesta elever cirkulerar livet kring idrotten och att då plötsligt inte kunna göra det som man alltid gjort kan vara en stor livsförändring för många. Rektor 2 beskriver bland annat “att se andra åka på läger och tävlingar och själv lida av någon skada eller sjukdom påverkar ens självkänsla men även skolnärvaron negativt”. Förutom detta tillägger ännu Rektor 2 att eftersom idrottsklasserna är menade för elever som idrottar så blir det ofta komplicerat hur man ska gå vidare ifall en elev av olika anledningar inte kan eller vill idrotta längre.

Avhopp från idrotten på grund av till exempel ekonomi eller sjukdom kan orsaka en del mentala problem, detta eftersom eleven inte kan komma in i någon annan klass än den idrottsklassen hen är i nu just på grund av de valbara ämnen eleven valt.

Skolans stödåtgärder

Skolans stödåtgärder innebär att idrottseleverna får möjlighet till speciella arrangemang ordnat av läraren och skolan, med avsikt att dubbelkarriären ska underlättas. Skolans stödåtgärder för idrottseleverna kan möjligen öka arbetet för läraren. I allmänhet beskriver lärarna att speciella arrangemang ordnas för eleverna men däremot är det inga stora förändringar och medför ingen stor börda för läraren. De vanligaste stödåtgärderna för idrottselever visar sig vara flexibilitet i frånvaro med hjälp av till exempel Wilma, distansundervisning och flexibilitet vid provdagar. Gymnastiklärare 3 anser att de är förstående från skolans sida så länge skolgången fungerar bra och läxorna är gjorda i tid. Hen anser även att frånvaron inte påverkar elevernas skolgång negativt: “även om vi har en del frånvaro för vissa av eleverna påverkar det inte deras skolgång för tillfället på något sätt”. Gymnastiklärare 5 stödjer även påståendet om flexibilitet från skolans sida:

Det är något som har varit bra i vår skola, åtminstone har vi kunnat anpassa oss till det faktum att idrottseleverna är borta mycket, vi har ändrat strukturerna och tittar hela tiden framåt och har koll på hur denna bubbla fungerar, så när vi har elever på resor löser vi hur de fortfarande kan genomföra alla prov och uppgifter.

Gymnastiklärare 5 nämner också betydelsen av Wilma vid mycket frånvaro. Ett inlärningsdokument som publiceras i Wilma är vid stor hjälp för de elever som är frånvarande mycket. Ett inlärningsdokument ger möjlighet till att eleven fortfarande kan delta i skolan trots hög frånvaro. Gymnastiklärare 5 säger att “det påverkar inte deras betyg utan de kan utföra uppgifterna självständigt eller på plats i skolan”. Rektor 1 håller med om att Wilma har en stor betydelse för de elever som är borta: “vi har klassdagböcker i Wilma så att de som är till exempel på läger kan följa med på vad som händer i skolan”. I dagens samhälle blir allt mer och mer digitalt och detta kan vara till stor fördel för de idrottselever som är borta mycket på grund av läger eller tävlingar. Rektor 5 stödjer den digitala verksamheten med tanke på idrottseleverna: “fler och fler studier ska vara digitalt tillgängliga, så att de kan göras på distans”.

Med tanke på skolans acceptans vid hög frånvaro hos idrottselever, måste betygsättningen ske utgående från andra förutsättningar. Vid betygsättning åt idrottselever måste läraren ta i beaktande de speciella arrangemangen och tänka lite annorlunda med tanke på att de har en större möjlighet att utföra uppgifter på egen hand. Ämneslärare 2 säger följande: “i allmänhet måste bedömningen förstås tänkas annorlunda när man inte kan utgå från att allting alltid är på lektionerna”. Andra stödåtgärder som framställs är möjligheten till morgonträningar. Gymnastiklärare 6 säger att “de har inga lektioner från klockan 8 till 10 på tisdagar och torsdagar så att de har möjlighet att komma på träning”.

Utöver de nämnda stödåtgärderna anses kommunikationen, samarbetet och flexibiliteten hos eleven och läraren vara till stor fördel. Att de tillsammans kan diskutera och komma överens om uppgifter vid frånvaro är betydelsefullt för att dubbelkarriären ska fungera. Vid dubbelkarriär är det även viktigt att vårdnadshavarna är involverade och vet vad som försiggår. Rektor 4 stöder följande påstående med dessa ord:

Vi kommer tillsammans överens om skolarbete under till exempel ett landslagsläger, hur skolarbetet kan göras eller om det inte kan göras. Även handledning eller något

annat vid behov. Det är också viktigt att vårdnadshavarna är involverade så att de känner till problemen.

Positiva och negativa faktorer i idrottsklassmiljö

Positiva och negativa faktorer i idrottsklassmiljö innehåller bland annat möjligheter och utmaningar med idrottsklassens verksamhet. Flertal av lärarna är överens om möjligheterna som finns i miljön för elevens dubbelkarriär. En stor möjlighet med idrottsklasser är att alla idrottsintresserade är i en och samma klass. Därmed får eleverna studera tillsammans med likasinnade och även träna tillsammans med dem. En annan stor möjlighet som skolan ger eleven är chansen till att kombinera och satsa på både skola och idrott. Gymnastiklärare 5 instämmer om möjligheterna med idrottsklass:

Det mest positiva är att få likasinnade elever i samma klass, och alla i klassen förstår varandras motivationer, varför vi är här, vad vi gör och att det inte finns mycket tid för något annat. Sedan är det även ett faktum att barnen faktiskt får idrotta och gå i skola, liksom att de har tillåtelse att idrotta och gå i skolan och satsa hundra procent på båda.

Gymnastiklärare 6 är av samma åsikt gällande möjligheterna i idrottsklass: “det bästa är möjligheten att samla idrottsintresserade ungdomar för att träna och idrotta och det finns även mer tid och möjligheter att utveckla sig själv”. I många idrottsklasser anses de akademiska prestationerna vara på en god nivå och detta bidrar till att skolorna vill fortsätta driva idrottsklasserna. Idrottseleverna kan även medföra positiva saker till andra elever såsom inspiration till fysisk aktivitet under rasterna samt mindre tid på sociala medier. Ämneslärare 4 säger följande kring möjligheterna i miljön för idrottselever samt hur de kan vara inspiratörer för andra elever:

Jag tycker det är bra att det finns en separat klass eftersom eleverna är stolta över att de är idrottselever och att de är annorlunda på det sättet. Särskilt nu när alla är ambitiösa och att deras akademiska prestationer är bra, så kanske vi kan höja ribban lite ur ett ämnesläraperspektiv. Naturligtvis är de verkligen aktiva under rasterna också. De gillar att röra på sig och är inte knutna till sina mobiltelefoner, vilket jag tycker är riktigt positivt.

En annan möjlighet med idrottsklass är att eleven får ta större ansvar och lära sig ha disciplin. Gymnastiklärare 5 nämner att “möjligheten är att de lär sig redan från ung ålder att träna två gånger om dagen plus att det är en chans att lära sig ta ansvar för sin egen träning och sin egen skolgång i större utsträckning”. Med hjälp av idrottsklass har eleven större möjligheter att delta i läger och dylikt. Ämneslärare 2 säger att “den mest uppenbara möjligheten är att det är lättare för dem att åka på läger och annat, när man i undervisningen redan från början tar hänsyn till att de har mycket frånvaro”.

Utöver dessa möjligheter uppstår även utmaningar i idrottsklasser. För att eleven ska ha möjlighet att satsa på både skola och idrott krävs det mera arbete och verksamhet från skolans och idrottens sida. Detta kan bidra till en större arbetsbörda för bland annat rektorer och lärare. Rektor 3 anser att de största svårigheterna med idrottsklasser är att få ihop ett schema: “svårigheter för skolan är bland annat att göra upp ett schema”. Eftersom många av idrottseleverna har en hög frånvaro krävs det mycket planering från både elevens och skolans sida. Gymnastiklärare 1 anser att tidshanteringen är en stor utmaning:

Enligt min åsikt har vi de största problemen med tidshanteringen när det gäller tidsplanen och vi måste naturligtvis ta itu med de omständigheter som överlappar varandra, det vill säga för dessa elever som tillbringar en hel del tid på resande fot.

5.3 Samarbetet mellan hem, skola och idrottsförening för att stödja elever i idrottsklass

Utgående från intervjupersonernas svar har vi identifierat fem underkategorier inom samarbetet mellan hem, skola och idrottsförening för att stödja elever i idrottsklass. Underkategorierna är följande: *hemmens stödjande, skolans stödjande, idrottsakademins samt idrottsföreningens stödjande, kontakten mellan de olika institutionerna samt framtida utvecklingsbehov inom samarbetet mellan institutionerna.*

Hemmens stödjande

Hemmens stödjande syftar på hur eleverna kan få stöd hemifrån, men behandlar även hur viktigt det är att föräldrar är involverade i sitt barns idrottsutveckling. Så gott som alla lärare anser att eleverna får mycket stöd hemifrån både för sin idrottskarriär men även i sin

skolframgång. I ett fåtal intervjuer kommer det fram att det även finns de föräldrar som inte är intresserade av vad deras barn håller på med i skolan eller i idrotten, av okända anledningar. Detta resulterar ofta i att elevens behov av stöd för till exempel en prestation inte alltid är möjligt. Dock är det viktigt att komma ihåg att en överlägsen majoritet av barnen får otroligt mycket stöd av både föräldrar och syskon. Gymnastiklärare 5 beskriver att "i junioridrotten i Finland är familjen i stort sett lika mycket bunden till idrotten som barnet själv, vilket leder till att de är mycket aktivt involverade". Något som också framkommer tydligt genom de flesta intervjuer är att stödet för idrotten är väldigt hög medan stödet för själva skolgången är betydligt svagare hos en del föräldrar. En del lärare beskriver att många föräldrar ännu lever kvar vid sin egen eventuellt negativt upplevda skolgång, vilket i sin tur lyser igenom till barnet. Rektor 5 blir tillfrågad huruvida föräldrarna stödjer elevernas skolgång och svarar följande:

Huvudsakligen får de stöd, men ibland blir stödet lite fel. Ibland är det faktiskt så att föräldern stöder eleven samt dess idrottande men stöder inte det faktumet att även grundskolan måste slutföras. Och å andra sidan kommer det ibland fram överkrav kopplat till prestationer eller allmänt hur man måste göra. Men i huvudsak stöder de skolgången på ett mycket bra sätt.

Föräldrar kan stöda sitt barn på flera olika sätt. De vanligaste metoderna som kommer fram är att de visar engagemang, uppmuntrar och är delaktig, något som tros vara väldigt effektivt med tanke på den nära relationen ett barn och en förälder har. Förutom detta finns även mer konkreta sätt att stöda sitt barn på, till exempel att de kör dem till och från träningar och att de köper kläder och skor åt barnet. Gymnastiklärare 6 nämner också att eftersom föräldrar umgås mest av alla med sina barn har de även en väldigt bra möjlighet att påverka, både på gott och ont. Hen nämner dessutom hur viktigt det är att barnen äter och sover tillräckligt. "Ibland kan man märka att speciellt pojkar inte orkar med skolan eller idrotten som ett resultat av att de inte har ätit."

Skolans stödjande

Skolans stödjande innebär hur och med vilka medel skolan kan stödja elevernas skolframgång och deras idrottsliga karriär. Eftersom barn spenderar en stor del av deras tid i skolan är det uppenbart att för elever med idrottslig bakgrund kan skolan fungera som ett hinder för deras idrottsliga karriär. Dock i till exempel idrottsklasser kan skolan även stödja

elevens idrottsliga framgång. I idrottsklasser prioriteras idrotten så gott som i linje med det akademiska och båda områden anses vara grunden till verksamheten. Rektor 1 beskriver att skolan har en stor organiserande roll. “Det är skolan som ser till att eleven har träningstillfällen att gå på, att de har en tränare och att de klarar av det akademiska med mera.” Rektor 3 håller med det tidigare påståendet och tillägger att “jag tycker det är viktigt att ha något som balanserar ut skolgången, således passar idrotten perfekt”

Förutom planeringsarbetet som skolan gör har de även hand om en hel del praktiskt arbete. Till stor del är det gymnastiklärarna som håller i träningarna och har hand om kontakten mellan de inblandade. Gymnastiklärare 2 nämner konkreta stödåtgärder som “eleverna har möjlighet till mera träning, i idrottsklasser finns ofta mera och bättre utrustning och eleverna får även träna i rätt miljö, till exempel får simmare gå till simhallen flera gånger om dagen om det så passar”. Eleverna får dessutom träna med likasinnade elever vilket motiverar dem till träning och att utmana sig själv. De flesta lärare nämner att flexibiliteten som finns i idrottsklasser är mycket större jämfört med traditionella klasser, lärare och systemet är mer förstående. “Tidsschemat kan anpassas för att möjliggöra för elevernas träningar” nämner Gymnastiklärare 2. Ämneslärare 2 håller fullständigt med och tillägger vidare att:

Det är lättare för eleverna att delta i olika läger och så vidare, redan från början tar undervisningen och lärare hänsyn till att eleverna kommer att ha mycket frånvaron och utgående från det kan man ordna olika provdagar eller andra möjligheter.

Förutom konkreta åtgärder skolan gör för att stödja eleven i dess utvecklingsprocess beskriver även en del lärare hur skola och lärare måste tänka för att möjliggöra detta. Majoriteten av lärarna nämner att klasstorleken är en ytterst viktig faktor i stödprocessen. Klasstorleken måste vara tillräckligt stor för att eleverna ska kunna dra nytta av varandra men å andra sidan får den inte vara för stor att eleverna inte får den hjälp de behöver. Ses det ifrån ett träningsperspektiv är det svårt att få till den perfekta gruppstorleken. I grenar som fotboll kan det ofta gynna gruppen ifall gruppstorleken är stor medan i grenar som simning komplicerar det till saker och ting. Rektor 2 beskriver följande: “gruppen borde vara delbar med två, till exempel 12, det skulle vara bra. Men sedan om man tänker i simundervisningen är 14 personer i en grupp för många”. Även Ämneslärare 3 diskuterar fördelarna med en liten grupp och nämner följande: “vissa elever behöver mer uppmärksamhet och de kan då hänvisas till ett klassrum med ett mindre antal elever”. Dock tillägger Ämneslärare 3 att det

inte endast är fördelar med mindre grupper. Ofta kan man uppleva att eleverna inte lär sig samarbeta med andra personer som de inte är vana att umgås med. “Inte börjar gruppen bråka om jag blandar eleverna och nog klarar de av att göra uppgifter tillsammans med andra, men inte gör de det frivilligt.”

Det fanns även de lärare som antydde att lärarnas arbetsbörda har blivit alltför hög den senaste tiden. Ännu till med tanke på hur intensivt det är att vara lärare vid en skola med idrottsklasser. Gymnastiklärare 1 nämner bland annat:

Lärare har alltför stort ansvar i dagens läge, de ska vara pedagogiska, de ska kunna sina ämnen men de ska dessutom ofta uppfostra och ta hand om barnen. Visst ska även lärare ha en roll i uppfostrandet men överlag upplever jag som att allt fler föräldrar försöker smita undan detta ansvarsområde och istället väljer att skjuta det över till lärarens arbetsuppgifter.

Idrottsakademins samt idrottsföreningens stödjande

Idrottsakademins samt idrottsföreningens stödjande innebär på vilket sätt de olika förbunden kan stödja elevernas idrottsutveckling. Det som framkommer tydligt genom så gott som samtliga intervjuer är att förbunden har hand om det praktiska arbetet. De erbjuder eleverna träningsmöjligheter där en kvalificerad tränare ofta ansvarar för träningen. Genom att samarbeta med dessa förbund får eleverna dessutom möjlighet att träna i olika lokaler eller träningsanläggningar som är mer givande för eleverna jämfört med till exempel skolans gymnastiksal. De olika förbunden har även större möjlighet att samla elever med en liknande idrottslig bakgrund från flera olika skolor vilket kan underlätta processen för tränare att planera en givande träning eftersom de vet vilken nivå eleverna befinner sig på. Förutom detta kan också eleverna sinsemellan motivera varandra och pressa den andra till bättre resultat. Gymnastiklärare 3 nämner att “idrottsakademin ansvarar för många träningar, dessutom ordnar vi urvalsproven tillsammans med dem (idrottsakademin)”.

Idrottsakademierna framställs av skolorna som mer behärskad jämfört med idrottsföreningarna och beskrivs driva god idrottslig verksamhet. Rektor 3 beskriver att i deras skola använder de sig av idrottsakademier för att underlätta gymnastiklärarens jobb, men även för att ge eleverna en mer omfattande undervisning. “Åbo (fingerad stad) har en idrottsakademi och den är också mycket populär.” Många andra lärare instämmer med att de

är överlag nöjda med idrottsakademins arbete. De gör det som de utlovat och ger eleven goda möjligheter för idrottsutveckling.

Kontakten mellan de olika institutionerna

Kontakten mellan de olika institutionerna innebär huruvida de olika institutionerna lyckas hålla kontakten med varandra men dessutom vilken typ av kontakt som förekommer. Generellt sett höll alla lärare med om att det är ytterst viktigt att hålla en god kontakt med speciellt hem men även olika idrottsföreningar, detta för att undvika bland annat missförstånd. Gymnastiklärare 5 framhäver vikten av att informera föräldrar redan i ett tidigt skede angående hur skolan och idrottsklassen fungerar så föräldrarna kan skapa sig en bild av verksamheten, detta för att undvika konfrontationer. Rektor 3 styrker föregående påstående och nämner vidare ett problem som de länge haft i deras skola:

Att elever blir försenade till vissa lektioner är ett faktum. Ifall de haft ett träningspass som ligger 20 minuter bort är det fysiskt omöjligt att hinna till lektionen som börjar om 15 minuter. Detta betyder dock inte att det är ok att komma sent till varje lektion efter ett träningspass. Att föräldrar dessutom blir förvånade då deras barn fått en förseningsanmärkning tyder bara mer på att vi behöver informera mera om detta.

De flesta lärare är enade om att Wilma är den främsta kommunikationsformen som används för att kontakta föräldrar. Kontakten till olika idrottsföreningar sker oftast via telefonsamtal. Gymnastiklärare 1 berättar att "jag har inte så mycket kontakt med föräldrar eller vårdnadshavare, det sker så gott som alltid via Wilma och det fungerar riktigt bra". Rektor 5 nämner att i deras skola är det huvudsakligen klassläraren som har kontakt med föräldrarna medan rektorerna eller ämneslärarna kontaktas angående olika problem. "Jag kontaktas så gott som aldrig förutom då det gäller något problem, plan för inläring eller till exempel ledighet för träningsläger."

Rektor 3 nämner att de har nära kontakt med idrottsakademierna. De har några möten i året där tränare och gymnastiklärare samlas och kan diskutera hur de ska gå tillväga och tar upp frågor ifall sådana finns. Förutom dessa möten förekommer även mycket kontakt via telefon och meddelanden. "Det finns läroplaner och riktlinjer att följa så båda parterna vet enligt vilka linjer de ska gå tillväga." Vidare nämner Rektor 3 att det som upplevdes som mest arbetsamt var att sätta igång arbetet med de olika idrottsföreningarna och idrottsakademierna.

Däremot kommer det fram i flera av intervjuerna att då samarbetet väl är igång är det lätt att upprätthålla. Gymnastiklärare 3 håller med om att kontakten till idrottsakademierna fungerar bra och tillägger att då ett fungerande system finns så besparas båda parterna från onödig kontakt. I princip är det nästan alltid idrottsakademierna som tar kontakt och informerar skolan om händelser, sällan är det tvärtom. "I stort sett går informationsflödet därifrån (idrottsakademierna) hit (skolan), ifall det inte finns något större som behöver informeras om."

Rektor 4 påpekar samarbetet mellan hem och skola som utförs i idrottsklasser och ser det som något positivt. "Föräldrarna skapar sig en relation med lärare och skola vilket resulterat i bland annat ett större intresse att delta på föräldramöten jämfört med föräldrar med barn i traditionell klass." Gymnastiklärare 2 håller med den positiva effekten av samarbetet och tillägger att "alla institutioner delar elevens gemensamma intresse för idrott och stöttar så mycket som möjligt så glädjen för idrotten kan bevaras". Dock beskriver Ämneslärare 2 att i det stora hela stöttar nästan alla föräldrar sina barn till det yttersta men det finns även de som inte vill involvera sig i deras barns skolframgång. "Vissa föräldrar försöker blunda för sitt barns behov, tyvärr på barnets bekostnad."

Flera av de intervjuade lärarna är överens om att samarbetet och kommunikationen med idrottsakademier och kanske speciellt med idrottsföreningar är på många sätt ytterst litet. Enligt vissa är kontakten mellan institutionerna väldigt bristfälliga. Gymnastiklärare 4 får en fråga angående hur samarbetet mellan idrottsföreningarna och skolan fungerar och svarar: "...det är ganska minimalt. Det är ett tydligt område som kan förbättras". Även Rektor 5 antyder på att samarbetet med idrottsföreningar inte riktigt fungerade som de hade tänkt, i synnerhet fotbollsföreningar och ishockeyförbund. Vidare kommer det fram i intervjun att de olika idrottsföreningarna inte klarade av att anordna de gemensamma morgonträningarna. De kunde heller inte komma överens om när eleverna skulle besöka de diverse föreningarna och delta på just deras träningar. "Jag anser att det är fruktansvärt frustrerande, jag har en känsla av att klubbarna inte riktigt förstår vad detta handlar om." Som resultat sade skolan upp samarbetet med de olika föreningarna vilket har lett till att samarbetet och specifikt idrottsföreningens stöd är så gott som obetydlig i denna skola.

Framtida utvecklingsbehov inom samarbetet mellan institutionerna

Framtida utvecklingsbehov inom samarbetet mellan institutionerna betyder hur hem, skola och idrottsförening i framtiden kunde utveckla deras samarbete för att göra arbetet ännu smidigare. Rektorer berättar i allmänhet att tydlig och konstant kommunikation är grunden för det mesta. Det är bättre att informera för mycket än för lite, detta för att slippa missförstånd. Man kan även inte förutsätta att de olika institutionerna kan allting som för en själv känns uppenbart. Det som utmärks i intervjuerna är att de flesta lärare och rektorer anser att kontakten mellan hem och skola är det område som har störst utvecklingspotential. Däremot betraktas det även som det mest komplicerade området eftersom kontakten hela tiden utvecklas och ändras. Något som skiljer sig kraftigt däremot mellan de olika skolorna är föräldrarnas tillit till skolan. Rektor 2 berättar att “jag tycker att föräldrarnas krav på skolan är för höga och orealistiska”. Rektor 4 nämner däremot att “här var jag arbetar litar föräldrarna mycket på skolan och lärarna och de ställer sällan för höga krav”.

Den höga arbetsmängden för lärare i samband med idrottsklasser är något som också diskuteras flitigt i intervjuerna. En stor del anser att lärare får allt mer arbete och ansvarsområden, de ska kunna ämnen, de ska vara i kontakt med de andra institutionerna, de ska svara på meddelanden med mera. Detta medför en stor stress på lärarna men de måste dessutom ansvara över mycket som inte är direkt kopplat till elevernas akademiska skolgång, som redan är tillräckligt. Som resultat har vissa skolor börjat överväga ifall de skulle behöva anställa en extra person som kan vara betrodd med specifika ansvarsområden. Rektor 1 nämner att “i vår skola överväger vi att anställa någon som skulle till exempel informera angående våran verksamhet men dessutom svara på meddelanden relaterade till idrotten”.

Rektor 1 nämner dessutom att hen börjar vara lite orolig med tanke på kravet över hur mycket elever i idrottsklass ska träna. “Mängden träningstimmar har ökat de senaste åren i samband med Finlands olympiska kommitté.” Vidare nämns att de har diskuterat detta inom lärarkollegiet där flera håller med. Det sista de skulle vilja är att elever blir utbrända med idrotten men dessutom att de inte skulle klara av skolgången. Gymnastiklärare 2 hoppas också att idrottsklasser i fortsättningen skulle bli mer som en klass där man tränar många olika grenar och inte bara en eller två specifika färdigheter.

Jag är av den åsikten att här i idrottsklasserna och ungdomar i allmänhet bör träna mångsidigt för att kunna få stimulans och erfarenheter. De ska älska och avsky olika

grenar. Först i ett senare skede tycker jag att man borde börja specialisera sig på en viss gren och träna mer ensidigt.

Gymnastiklärare 4 nämner att samarbetet med idrottsakademierna fungerar bra men kontakten med idrottsföreningarna är något som kunde förbättras. “Det är ganska tyst, allt som kommer in är antingen via föräldrarna eller idrottsakademin. Det är något som kunde bli mera.” Vidare tillägger Rektor 4 att samarbetet med olika idrottsföreningar inte alltid är så lyckade. Hen berättar att ibland då elever tränar med någon annan förening än deras egen förekommer en viss skepticism, vilket leder till att träningarna inte har den önskade effekten som både skola och idrottsförening strävar efter. “Ibland förekommer ett meningslöst provocerande mellan elever i olika idrottsföreningar.” Fastän detta är ett tema som aktivt försöker motarbetas så är det ett konstant problem som stöts på i vardagen och är en stor utmaning för dagens och framtidens lärare. Några av lärarna nämner dessutom betydelsen av att kommunicera med till exempel koordinatörerna för idrottsakademierna. Detta för att kunna få fram eventuella ändringar och förbättringsförslag. Eftersom båda parterna sköter ett specifikt område av helheten för idrottsklasser är det viktigt att veta hur den andra tänker. Gymnastiklärare 5 nämner att “jag är nästan varje vecka i kontakt med Toni (fingerat namn) och funderar över hur vi kan föra paketet vidare och ifall något behöver ändras och hur isåfall”.

6. Diskussion

Det sista kapitlet inleds med resultatdiskussion och metoddiskussion med utgångspunkt i tidigare forskning men även våra egna tolkningar till resultaten. Kapitlet avslutas med förslag på fortsatt forskning.

6.1 Resultatdiskussion

6.1.1 Elevers individuella möjligheter och utmaningar med dubbelkarriär

Syftet med första forskningsfrågan var att undersöka elevers individuella möjligheter och utmaningar med dubbelkarriär. Utgående från lärarnas svar identifierades fem underkategorier som behandlar elevens individuella möjligheter och utmaningar. Kategorierna är följande: *Grundläggande färdigheter, studieförmåga, könsskillnader, kombinationen av skola och idrott samt engagemang i skolan.*

Enligt många av lärarna anses elever i idrottsklass vara på en hög nivå gällande grundläggande färdigheter. Det finns en tydlig skillnad mellan elever i idrottsklass jämfört med elever i allmän klass. Kangaspunta och Kujanpää (2009) säger att ett av målen med idrottsklasser är att öka mängden gymnastik samt utveckla elevernas fysiska egenskaper. Resultatet tyder på att skolorna är på rätt väg för att uppnå ett av målen med idrottsklasser. I resultatet framkommer även att det förekommer skillnader gällande grundläggande färdigheter mellan elever i idrottsklasser. För att komma in i en idrottsklass måste man genomgå en antagningsprocess som innefattar ett nationellt urvalsprov. Urvalsprovet avser att testa elevens fysiska och idrottsliga förmågor. (Finlands olympiska kommitté, 2022d.) Resultatet tyder på att lärare anser urvalsprovet vara väldigt viktigt, med tanke på befintliga skillnader som finns mellan elever i idrottsklasser. Eftersom idrottsprofilerade skolor kräver en god fysisk förmåga krävs en god grund fysisk förmåga hos elever som söker till idrottsklass. För att idrottsprofilerade skolor ska hållas på en hög fysisk nivå, anses urvalsprovet vara betydelsefullt för att se på vilken nivå eleven till en början ligger på.

Finland har gjort en storsatsning på att utveckla avsiktliga planer för att elever ska kunna kombinera studier med idrott och förväntas samtidigt utexamineras från antingen gymnasium eller yrkesskola (Korhonen m.fl., 2020). I anknytning till denna satsning på dubbelkarriär i Finland är resultatet positivt när de akademiska prestationerna i idrottsklass visar sig vara på en hög nivå. I vissa fall är prestationerna till och med bättre jämfört med

elever i den allmänna klassen. Utgående från socio-ekologiska modellen anser Sum m.fl. (2017) att individen påverkas i sin karriärsutveckling av både individuella faktorer och av den sociala miljön. Detta betyder att de akademiska prestationerna och de idrottsliga prestationerna påverkas av hur man fungerar som person och vad eleven väljer att engagera sig i. Avvikelser i studieförmågan bland elever i idrottsklass framkommer även i vårt resultat.

Stambulova m.fl. (2015) anser att det finns elever i idrottsklasser som prioriterar idrotten före studierna men även de som värderar studierna mer och på så sätt ser på idrotten som en hobbyverksamhet. Utgående från våra resultat är dessa två olika synsätt på dubbelkarriären mycket vanligt och resultaten tyder på att de som vanligtvis prioriterar skolan är flickor. En tydlig skillnad mellan flickor och pojkar visade sig vara huruvida eleven prioriterar skolgången eller idrotten främst. Utgående från tidigare forskning visar sig tidsanvändningen kunna leda till problem hos elever med dubbelkarriär där studier eller idrott behövs prioriteras framom den andra (Cosh & Tully, 2015; Rossi & Hallmann, 2022). Utgående från vårt resultat finns även här en tydlig skillnad mellan flickor och pojkar och tidsanvändningen kan leda till ett större problem hos pojkar än flickor. Detta på grund av att flickor anses klara av dubbelkarriären lättare än pojkar. Huruvida flickor klarar av dubbelkarriären lättare än pojkar är ovisst, men en faktor kan bero på strategier och medel som flickor tar hjälp av. Kristiansen (2017) framhåller betydelsen av att ett flertal copingstrategier underlättar balansen mellan skola och idrott. Copingstrategier som framkommer i Kristiansen (2017) men även i vårt resultat är bland annat en välplanerad studiestrategi samt en plan för hur eleven bemöter problem gällande studier eller idrott. Däremot tror vi inte att tidsanvändningen leder till desto större problem och orosmoment hos pojkar. Detta eftersom pojkar vanligtvis inte stressar lika mycket som flickor och lägger inte lika mycket press på sig själva gällande sina studier såsom flickor gör. Utgående från dessa aspekter på resultaten finns det skillnader mellan könen men huruvida det skapar problem för någondera av könen är inte givet. Detta på grund av att resultaten visar att de olika könen vanligtvis prioriterar olika gällande sin dubbelkarriär.

Kombinationen av skola och idrott anses för det mesta vara positivt, och de hinder som förekommer väger mindre än de positiva sidorna med dubbelkarriär. En stor del av lärarna anser att kombinationen av skola och idrott är positivt på grund av många olika faktorer. En återkommande möjlighet med dubbelkarriär är att eleverna är mer engagerade och utvecklas oerhört mycket som individer. Engagemanget kan bero på intresset för idrotten och strävan efter att uppnå en god utbildning i framtiden. I idrottsklasser har även kamrater ett stort inflytande på individen. Rossi och Hallmann (2022) samt Morris m.fl. (2021) anser

på motsvarande sätt att miljön i elevens dubbelkarriär är en central del i utvecklingen av identiteten som en idrottare och akademiker. Med dubbelkarriär kan det framkomma många olika typer av utmaningar och hinder, och utmaningarna är till stor del beroende på den egna individen. Rossi och Hallmann (2022) anser att möjligheterna och utmaningarna med dubbelkarriären kan ligga på individ-, relation- eller skolnivå men alla dimensioner kan påverka de övriga dimensionerna. Uthålligheten och stora belastningar från olika håll är återkommande faktorer som påverkar dubbelkarriären negativt. Resultatet visar, precis som Rossi och Hallmann (2022) påstår, att problemen är på relationsnivå men börjar efterhand även påverka individnivå. Andra problem som nämns är tröttheten vid hektiska perioder samt viljan till ett socialt liv utanför skolan och idrotten, där tiden inte alltid räcker till. Kiens och Larsen (2021) menar att skolgången och idrotten påverkar varandra genom att långa träningspass leder till brist på att orka med skola och en lång skoldag leder till sämre prestationer i idrotten. Därmed räcker timmarna inte till för en elev med dubbelkarriär, speciellt vid hektiska perioder såsom tävlingssäsonger i idrotten eller provperioder i skolan. Ett socialt liv utöver dubbelkarriären kan även vara problematiskt när tiden redan känns otillräcklig.

Elever i idrottsklasser påstås ha väldigt höga ambitioner för att uppnå goda resultat i skolan. Enligt Rossi och Hallmann (2022) framkommer tydliga mål i utbildningen kopplat till både den akademiska- samt den idrottsliga karriären. Genom att vara medveten om vilka målen är med både studierna och idrotten kan eleven i enlighet med detta sätta upp egna individuella mål att sträva efter. Genom att ha tydliga och konkreta mål gör att människan blir mycket mer motiverad och engagerad att nå målet. Däremot framkom även skillnader i engagemanget i skolan beroende på kön samt beroende på vilken sport eleven utövar. Elever i den tidiga tonåren, vilket är vårt fokus i denna avhandling, präglas vanligtvis väldigt starkt av kamratinflytande (Li & Sum, 2017). Det visade sig att flickor vanligtvis är mer engagerade i skolan än pojkar samt att valet av idrott påverkar engagemanget i skolan. Detta kan bero på bland annat inflytande av kamrater och att idrotten har en prägel för att skolan prioriteras lägre än idrotten.

6.1.2 Möjligheter och utmaningar i miljön hos elever med dubbelkarriär

Syftet med andra forskningsfrågan var att undersöka möjligheter och utmaningar som finns i miljön hos elever med dubbelkarriär. Utgående från lärarnas svar identifierades fyra underkategorier som behandlar möjligheter och utmaningar i miljön. Kategorierna är

följande: *Social miljö, psykisk hälsa, speciella arrangemang och positiva och negativa faktorer i idrottsmiljö.*

Den sociala miljön i denna avhandling utgår ifrån mikrosystemet inom den socio-ekologiska modellen. Den sociala miljön hos elever med dubbelkarriär innebär bland annat nära relationer individen har med andra människor i sin närmiljö. Mikrosystemet den miljö där idrottaren tillbringar en stor del av sitt vardagliga liv i. (Stambulova m.fl., 2020.) Med andra ord är den sociala miljön inriktad på de sociala interaktioner eleven har med bland annat föräldrar, syskon, skolkamrater samt lärare och tränare. I mikrosystemet är de sociala interaktionerna mycket naturliga och är avgörande för att främja och stödja elevens utveckling inom idrotten och skolgången. (Guy-Evans, 2020.) I resultatet framkommer att gemenskapen mellan eleverna i idrottsklassen är något positivt på många olika sätt, och framförallt genom att de får umgås med likasinnade. Genom att umgås och gå i samma klass med likasinnade har idrottseleverna en utmärkt möjlighet till att lära sig från varandra. Dessutom är den idrottsliga identiteten påtaglig vid umgänge med likasinnade. (Kristiansen, 2017.) Elever som går i samma klass och även i samma idrott, får möjligheten att diskutera tankar och upplevelser med varandra (Larsen m.fl., 2013). Resultatet visar likartat att lärarna tycker att den goda gemenskapen mellan eleverna är värdefull. Enligt lärarna är möjligheten att diskutera dubbelkarriären med varandra även en stor möjlighet som miljön i idrottsklass erbjuder.

Enligt Sum m.fl. (2017) påverkas individens karriärsutveckling av både individuella faktorer men även den sociala miljön såsom interaktioner och relationer inom familjen, skolan och idrotten och därmed kan även elevens psykiska hälsa påverkas av den sociala miljön. Kristiansen (2017) påstår att eleverna har en god möjlighet att lära sig från varandra när de umgås både under skoltid och på idrotten. Resultaten visar att sammanhållningen som skapas i idrottsklasser stärker elevernas psykiska hälsa. Till skillnad från en traditionell klass är ett stort fokus i idrottsklasser på läroämnet gymnastik. Därmed har elever i idrottsklass bättre möjligheter till att utöva sin egen idrott under skoltid. (Finlands olympiska kommitté, 2022c.) Resultaten visar att elevernas psykiska välmående stärks av möjligheten till att kunna utöva det de älskar i större grad, jämfört med möjligheterna som finns i en traditionell klass. Däremot visar sig dubbelkarriär även orsaka ett stort psykisk påfrestande hos många av eleverna. Den psykiska påfrestningen kan handla om för höga krav på sig själv, krav från föräldrarna, skador eller den ekonomiska situationen. Cosh och Tully (2015) identifierade utmaningar kombinerat med dubbelkarriär i nio olika huvudteman. Huvudteman som identifierades var bland annat planering, utmattning, tränare, ekonomi, stöd från föräldrar och

tränare. I enlighet med Cosh och Tully (2015) visar våra resultat att den psykiska hälsan påverkas negativt ifall någon av dessa huvudteman upplevs okontrollerat.

Idrottsskolor har en ökad förståelse angående träning och tävlingar och enligt Rossi och Hallmann (2022) samt Morris m.fl. (2021) är detta en stor möjlighet för elever med dubbelkarriär. Detta resulterar i en större flexibilitet jämfört med traditionella skolor. Flexibiliteten i frånvaro är en stor del av idrottsskolornas stödåtgärder som ordnas för elever med dubbelkarriär. Med hjälp av Wilma, distansundervisning och flera valmöjligheter för provdagar har eleven i större grad möjlighet att träna samt åka på tävlingar och läger. Resultatet visar att idrottsskolor är flexibla och förstående så länge skolgången fungerar bra. Vid längre frånvaro, såsom till exempel ett landslagsläger, är det viktigt för lärarna att kommunikationen mellan skola, elev och föräldrar fungerar bra, huruvida eleven kan utföra vissa skolarbeten eller inte. Motsvarande menar Rossi och Hallmann (2022) samt Morris m.fl. (2021) att idrottsskolor kan ge eleven möjlighet att tillfälligt pausa studierna eller gå ner i tempo vid tävlingssäsonger.

Ämneslärarna och rektorerna anser sammanfattningsvis att det finns många möjligheter med en dubbelkarriär. Att utöva en dubbelkarriär innebär att eleven får ta mycket ansvar och redan från en tidig ålder får de själva ta mycket ansvar för sin egen träning och egen skolgång. Möjligheten till att kunna åka på läger, matcher och så vidare nämns även som en stor fördel med tanke på elevens idrottskarriär. Nieminen m.fl. (2018) nämner att ett stöd och samarbete mellan hem, skola och förening är väsentligt för att eleven ska ha den bästa grunden för att utveckla idrottskarriären. För att flexibiliteten ska fungera från både skolans och idrottens sida är det viktigt att det finns ett fungerande samarbete mellan institutionerna.

Två andra stora möjligheter med idrottsklass är att samla alla idrottsintresserade i samma klass samt att eleven ges möjlighet till att kombinera skola och idrott. Enligt Finlands olympiska kommitté (2022e) strävar idrottsskolor utöver att möjliggöra den dagliga högkvalitativa träningen även efter att eleven ska uppnå en god karriär inom skola och arbetsliv. Genom att samla alla idrottsintresserade i samma klass förstår eleverna varandra på ett lättare plan eftersom alla är i en liknande situation. De förstår även varandras livssituation och vilka prioriteringarna i deras liv är. Henriksen m.fl. (2020) anser på motsvarande sätt att vara i en miljö omringad av kamrater med dubbelkarriär, får även individen själv en mer positiv inställning på dubbelkarriär. Till följd av att vara i en miljö omringad av elever med dubbelkarriär har de chansen att diskutera upplevelser och tankar om skola och idrott (Larsen m.fl., 2013). Resultatet visar att det krävs mer arbete och verksamhet från skolans och

idrottsföreningens sida för att eleven ska ha möjlighet till att kombinera skola och idrott. Att få ihop ett schema samt tidshanteringen kan bli en utmaning för skolorna med tanke på att eleven har en högre frånvaro, jämfört med elever i allmän klass. För att det ska fungera krävs det bland annat ett gott samarbete mellan skola och idrottsförening. Nieminen m.fl. (2018) anser även att ett stöd och samarbete mellan skola och idrottsförening krävs för att eleverna ska ha den bästa tänkbara grunden för att kunna utveckla sin idrottsliga karriär.

6.1.3 Samarbetet mellan hem, skola och idrottsförening för att stödja elever i idrottsklass

Syftet med den tredje forskningsfrågan var att undersöka samarbetet mellan hem, skola och idrottsförening för att stödja elever i idrottsklass. Utgående från lärarnas svar identifierades fem underkategorier som behandlar samarbetet. Kategorierna är följande: *Hemmens stödjande, skolans stödjande, idrottsakademins samt idrottsföreningen stödjande, kontakten mellan de olika institutionerna samt framtida utvecklingsbehov inom samarbetet mellan institutionerna.*

I majoriteten av intervjuerna visade det sig att i de allra flesta hem så får barnet väldigt mycket stöd både för sin idrottsliga karriär men även för skolgången. Detta stöder även vår teori om att de flesta barn i dagens läge får i allmänhet mycket stöd av sina föräldrar. För varje årtionde som går ökar levnadsstandarden markant och dessutom upplyses allt mera hur viktigt det är att barn har någon eller flera som de känner sig trygga med. Enligt den socio-ekologiska modellen anses också föräldrastödet som något viktigt. Föräldrar med en god och vårdande relation till sina barn har en positiv effekt på barnets dubbelkarriär. (Guy-Evans, 2020; Knight m.fl., 2018; Li & Sum, 2017.) Utöver detta har Finlands olympiska kommitté (2022f) skapat en handbok över hur föräldrar kan vara med i processen och stödja deras barn med inriktningen dubbelkarriär. I resultatet diskuterades även en del om att stödet och betydelsen av idrottslig framgång är större jämfört med akademisk framgång. Detta överensstämmer med resultatet i undersökningen gjord av Aquilina (2009) där det beskrivs att hos elever med dubbelkarriär upplever de flesta en större idrottslig identitet jämfört med den akademiska identiteten. Detta tror vi kan bero på att för elever i högstadieåldern är det viktigt att visa att man är kunnig inom ett visst område. Till skillnad från skolframgång som kan anses som lite löjligt väljer de flesta istället att satsa på något som kan anses vara populärt av andra, exempelvis fotboll eller ishockey. Därav har pojkar ett större behov av att visa färdigheter jämfört med flickor (Aquilina, 2009).

Bland skolor med idrottsklasser var flexibiliteten det som utmärktes bland de intervjuade. I idrottsklasser har eleverna en betydligt större frihet, i jämförelse med traditionella klasser, när det handlar om till exempel frånvaro på grund av läger eller liknande (Nikander m.fl., 2022; Rossi & Hallmann, 2022; Ryba m.fl., 2016). Vi anser att det är viktigt att eleverna har möjligheten att kunna delta på olika idrottsarrangemang där de får chansen att utveckla sig själv som idrottare. Många av eleverna som går i idrottsklass strävar ju ändå efter att gå så långt som möjligt inom idrotten och denna flexibilitet blir då väldigt viktig för utvecklingsprocessen. Vi tror att just denna flexibilitet är en stor faktor varför många elever väljer idrottsklasser över traditionella klasser. Lärarna påpekade dessutom att det är viktigt att eleverna har något som balanserar ut skolan. Med hjälp av idrotten får de tänka på något annat och dessutom utöva något som de tycker är roligt. Nikander m.fl. (2022) håller även med detta uttalande och tillägger att dubbelkarriär bidrar vidare med att ge idrottarna tillräckliga resurser för att kombinera olika livsområden men även förbättrar välbefinnandet. Dock tror vi att idrottsklasser även kan medföra många olika utmaningar som bland annat psykisk påfrestning, utmattning och att det kan begränsa elevernas leverne. Därför är det också till och med kanske viktigare att ett fungerande stöd från skolans håll finns för elever som går i idrottsklass jämfört med elever i traditionell klass. Korhonen m.fl. (2020) anser att läraren har ett stort ansvar och stöd från lärarens håll är avgörande för en framgångsrik dubbelkarriär. Skolan har därmed en central roll och bör noggrant tänka efter hur de kan stödja sina elever på bästa vis.

Finlands olympiska kommitté (2022f) beskriver att syftet med idrottsakademierna är att främja idrottsutvecklingen hos eleverna till målinriktade idrottare, men de vill även utveckla olika färdigheter och kompetenser som eleverna kan ha nytta av både i skola och idrott. Vår tolkning baserat på intervjusvaren är att idrottsakademierna lyckas uppfylla sina mål relaterat till idrotten men inte relaterat till att främja elevers skolfärdigheter. Detta eftersom ingen av respondenterna kommenterar att ett samband skulle finnas mellan idrottsakademierna och studieframgång i skolan. Något som delvis kan bero på att inte de rätta intervjufrågorna ställdes eller att det helt enkelt inte fanns något samband. Vidare beskriver Finlands olympiska kommitté (2022f) att idrottsföreningar tillhör nätverket skapat för att stödja elevers dubbelkarriär. Tanken är att föreningarna ska stödja elevernas idrottsutveckling men dessutom ge handledning under skoldagen, något som inte verkar ha fungerat särskilt bra i de skolor vi undersökt. Det är väldigt viktigt att idrottsprofilerade skolor vågar samarbeta med olika idrottsföreningar och tränare för att kunna dela på ansvaret och för att ge eleverna en mångsidig och givande undervisning (Henriksen, m.fl., 2020).

Detta är något som skolorna i vår undersökning men även idrottsföreningarna borde fokusera på.

Att lärarna ansåg kontakten med föräldrar som den mest förekommande, men även den viktigaste typen av kontakt var inget oförväntat. Detta hade vi också som antagande och vidare visar det sig i studien gjord av Defruyt m.fl. (2019) att ett fungerande samarbete mellan skola och föräldrar är en av de viktigaste faktorerna för en fungerande dubbelkarriär. Utgående från relationella faktorer inom den socio-ekologiska modellen anses kommunikationen och samarbetet mellan föräldrar och lärare vara domäner som är starkt kopplade till en positiv utveckling hos eleven. (Guy-Evans, 2020; Küttel m.fl., 2020; Nikander m.fl., 2021.) Resultatet av den höga föräldrakontakten tror vi kan bero på att lärare måste vara i ständig kontakt med föräldrar. Wilma meddelanden ska svaras på, skolgång ska rapporteras, sjukanmälningar skall tas hand om och inbjudningar till föräldramöten kan vara några exempel på hur kontakten upprätthålls. I och med denna fortlöpande kommunikation tror vi även att tröskeln sänks för allmänna meddelanden som kan anses som mindre viktiga eller irrelevanta mellan de olika parterna. Lärarna nämnde dessutom att den främsta kommunikationsformen till föräldrarna var meddelanden via applikationen Wilma medan telefonsamtal eller meddelanden var den främsta kommunikationsformen till idrottsakademierna. Varför kommunikationsformen skiljer sig åt tror vi baserar sig i att lärarna försöker hålla privatlivet och arbetslivet skilt. Många föräldrar kan uppfattas som påträngande och tiden för passliga och opassliga meddelanden är inte lika uppenbar för föräldrar som för läraren, något även vi som blivande lärare fått uppleva. Utgående från ett lärarperspektiv är det viktigt att kunna distansera sig till mer icke relevanta händelser som kan tas hand om i ett senare skede, till exempel nästa arbetsdag (Crawley 2021). Genom att använda sig av en plattform menat för meddelanden såsom Wilma kan det underlätta att skilja på fritid och arbetstid. Kontakten med idrottsakademierna antar vi att däremot inte är lika vanlig och kan därför ses som viktigare, vilket motiverar valet till telefonsamtal eller vanliga meddelanden.

Alla lärare ansåg att ett fungerande samarbete med de andra institutionerna var otroligt viktigt. Samtidigt tyckte de flesta att samarbetet var bristfälligt med minst en av antingen idrottsakademierna, idrottsföreningarna eller hemmen. Den överlägset största utmaningen i samarbetet var mellan skola och idrottsförening där samarbetet hade upphört helt eller blivit på en minimal nivå till följd av bristfälligt samarbete. Att elevers idrottsutveckling blir lidande på grund av bristande samarbete mellan vuxna människor är väldigt ledsamt och är definitivt ett område som skulle behöva repareras. Även Larsen m.fl.

(2013) nämner att elever i tonåren gynnas av en mångsidig träning, därav idrottsföreningarna har en av de största påverkande rollerna. Utgående från ett socio-ekologiskt perspektiv har likaså interaktionen mellan lärare och tränare en stor betydelse för elevens utveckling. Eftersom lärare och tränare vanligtvis har olika synpunkter på utbildning och idrott kan det resultera i spänningar mellan institutionerna vilket därefter kan påverka eleven negativt. (Korhonen m.fl., 2020.) Samtidigt som lärarna ansåg att samarbetet med idrottsföreningarna inte fungerade som planerat tyckte de fortfarande att det viktigaste området där kommunikationen kunde utvecklas är mellan hem och skola. Detta tolkar vi som att fastän samarbetet mellan skola och idrottsförening är så gott som icke existerande är samarbetet mellan hem och skola så pass mycket viktigare att det redan fungerande systemet är värt att vidareutveckla till något ännu bättre.

Lärare poängterar dessutom betydelsen av att ha en god relation med föräldrar och vad det kan bidra till. Exempelvis kommer det fram bland de intervjuade att föräldrar med barn i idrottsklass har högre närvaro på föräldramöten jämfört med föräldrar som har barn i traditionell klass. Detta förklaras med att det kontinuerliga samarbetet mellan lärare och föräldrar i idrottsklass bidrar till en bättre relation. Detta är något som vi delvis förlikar oss med men tror även att en påverkande faktor kan vara att föräldrar med barn i idrottsklass vill vara mer delaktiga i deras barns skolgång. Finlands olympiska kommitté (2022d) styrker även detta påstående och tillägger att föräldrarna får ett större ansvar i samband med att barnet utövar en dubbelkarriär. Förutom detta berättar vissa lärare att de anser att både elever och lärare har för hög arbetsbörda. Kiens och Larsen (2021) och Korhonen m.fl. (2020) skriver att det blir lätt hänt att elever med dubbelkarriär har mycket arbete i och med den tudelade utbildningen. Det ska finnas tid för både idrottsträning men även för skoluppgifter och hemläxor. Som ett resultat av detta har många lärare gjort sig tillgängliga på fritiden för att kunna stödja eleverna (Korhonen m.fl., 2020). Från ett elevperspektiv är detta en otrolig förmån men ur ett lärarperspektiv kan det vara ett tungt arbete där sysselsättningen aldrig tar slut.

6.2 Metoddiskussion

För att undersöka lärares upplevelser och uppfattningar om viktiga faktorer i finländska dubbelkarriärmiljöer med syfte på elevens skolframgång och framgång inom idrotten använde vi en kvalitativ forskningsmetod. Eftersom intentionen med undersökningen var att

undersöka lärares tankar och åsikter om elevers dubbelkarriär var det naturligt att undersökningen kännetecknas som en kvalitativ forskning. Patel och Davidson (2011) prefererar kvalitativ metod när forskaren vill ha en djupare förståelse angående olika fenomen. Inom kvalitativ forskning är det vanligt att antalet respondenter är låga och fokuset ligger istället på deras svar och tankar. Vi har valt intervjuer som datainsamlingsmetod, vilket är en vanlig insamlingsmetod inom den kvalitativa forskningen. Kvalitativa forskningar sker vanligtvis i form av verbal kommunikation, såsom intervjuer eller observationer. (Patel & Davidson, 2011.) För att göra undersökningen ännu mera trovärdig, kunde flervalmsmetod varit lämpligt. Patel och Davidson (2011) samt Bryman m.fl. (2005) anser att studier med flervalmsmetod ofta stärker undersökningens trovärdighet. I vår undersökning kunde vi använt oss av flervalmsmetod genom att inleda undersökningen med en enkät med flervalmsfrågor, varav respondenterna därefter intervjuas. Vid val av flervalmsmetod har respondenterna en större chans att motivera sina svar på enkäten och gå djupare in på vissa ämnen. Genom att inleda med enkät får forskaren en överblick över resultatet. Vid intervjutillfället har forskaren chans att gå djupare in på utvalda svar, som kan anses som utmärkande från de övriga svaren, för att höra intervjupersonens tankar och åsikter.

Larsson (1986) beskriver fenomenografi som hur en person upplever ett visst fenomen. Dessutom nämns att en stor fördel med att använda fenomenografi som ansats är att forskaren får fram svar på huruvida variation förekommer och i så fall i vilken grad (Larsson, 1986). Fenomenografi valdes som forskningsansats eftersom målet med denna undersökning var att undersöka hur lärare upplever elevers förmåga att kombinera skola och idrott. Utöver det fokuserade vi även på faktorer som påverkar elevens karriär inom skolan och idrotten ur ett socio-ekologiskt perspektiv. I resultatet framhävs även avvikelser mellan könen och huruvida framgången inom dubbelkarriären kan variera mellan könen.

Intervjuer anses vara ett lämpligt val av datainsamlingsmetod när syftet är att förstå respondenterna på djupet och få fram åsikter, uppfattningar och känslor kring ämnet. Intervjuer är även till en fördel när man vill få svar på komplexa frågor samt få privilegierad information om värdefulla insikter med tanke på respondentens erfarenheter. (Denscombe, 2018.) Eftersom materialet vi använder oss av är färdigt insamlat material tillhörande forskningsprojektet *Idrottshögstadiet* har vi inte genomfört intervjuerna själva. Utgående från undersökningens syfte ansågs intervjuer som den mest lämpliga datainsamlingsmetoden. Utgående från undersökningens syfte kan det variera hur mycket forskaren styr intervjun (Denscombe, 2018). Eftersom vi själva inte genomförde intervjuerna kunde vi inte styra respondenternas svar och ställa mer specifika följdfrågor som skulle varit

angeläget med tanke på våra forskningsfrågor. Trots detta tycker vi att intervjuerna fungerat bra som datainsamlingsmetod för undersökningens syfte.

Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är antalet respondenter beroende på undersökningens syfte. Vår undersökning består av sammanlagt 15 lärare från fem olika skolor, vilket gör att vi får en god spridning på våra svar. Antalet respondenter för undersökningen bestod av ett lämpligt antal för att få svar på våra forskningsfrågor. Enligt Trost (2010) ska urvalet av respondenter bestå av en god variation för att undersökningen ska få olika synvinklar på ämnet. Variationen bland respondenterna bestod av både rektorer, ämneslärare samt gymnastiklärare. Därpå bestod respondenterna även av båda könen vilket gör att vi fick en god variation på intervjupersonerna. Eftersom fyra av fem skolor är från huvudstadsregionen kan resultatet ge en bra representation av liknande skolor från den trakten. Däremot är det inte säkert att resultaten stämmer överens med verkligheten i Österbotten med tanke på att vi endast hade en skola med i undersökningen från Österbotten. Genom att ha en större spridning på skolorna kunde forskningen ge en större variation och ett större perspektiv på ämnet.

Eftersom undersökningens färdigt insamlade material bestod av intervjuer blev det centralt att strukturera materialet för att komma fram till ett resultat. Rennstam och Wästerfors (2015) samt Tjora och Torhell (2012) beskriver analysen av kvalitativ data som mer komplext jämfört med kvantitativ data. Vid analys av kvalitativ data utsätts forskaren för ett intensivt tankearbete. Forskaren behöver kunna använda sin kreativitet och intellektuella kapacitet. För att kunna hitta svar på sina frågeställningar krävs det att forskaren arbetar systematiskt. (Rennstam & Wästerfors, 2015; Tjora & Torhell, 2012.) Dahlgren och Johansson (2019) har skapat en fenomenografisk analysmodell där forskningen delas in i sju mindre delar. Denna analysmodell har fungerat som underlag för vår undersökning. Vid analys av materialet inledde vi med att dela in resultatet i tre olika underrubriker, utgående från våra forskningsfrågor. Vissa av respondenternas svar besvarade inte direkt på våra forskningsfrågor och därför kändes det komplicerat till en början hur vi skulle strukturera upp våra resultat. Efter att vi genomfört de första stegen i Dahlgrens och Johanssons (2019) analysmodell skapade vi underkategorier till varje underkapitel i resultatdiskussionen, vilket är det femte steget i analysmodellen. I den avslutande fasen av analysmodellen, kontrastiva fasen, granskade vi respondenternas svar genom att jämföra dem med varandra och kontrollera ifall de passar in i flera kategorier. Vi upptäckte ett par kategorier som delvist täckte varandra, som vi därmed var tvungna att bearbeta. Detta resulterade i att vi var tvungna att omformulera vissa av kategorierna.

Ur tillförlitlighetsaspekter påverkas resultatets reliabilitet negativt om frågorna ställs på olika sätt eller om andra slumpflytelser sker under intervjun (Trost & Hultåker, 2016). Eftersom respondenterna till denna undersökning bestod av både ämneslärare, gymnastiklärare och rektorer skiljer sig frågorna i intervjuerna lite från varandra. Frågor som berör skolans samarbete med olika föreningar och hemmen till rektorerna samt frågor som berör elevernas skolframgång och motivation till ämneslärarna och gymnastiklärarna. För att få en mer omfattande synvinkel på samarbetet mellan institutionerna kunde även representanter från idrottsföreningar och idrottsakademier intervjuas. Även om frågorna och ordningen i intervjuerna skiljer sig lite från varandra anser vi inte att detta påverkar reliabiliteten negativt i vår undersökning. Eftersom intervjupersonerna består av olika typer av lärare, är det till fördel att intervjuerna har fokuserat på olika saker, med tanke på syftet med vår undersökning. Utöver detta har undersökningen en stor kvantitet, för att vara en kvalitativ forskningsansats. Därmed har vi fått många olika synvinklar på ämnet och även fått mångsidiga och tydliga svar på våra forskningsfrågor.

Eftersom materialet till denna undersökning har utarbetats och transkriberats av erfarna forskare anses validiteten vara av god kvalitet. Enligt Widerberg (2002) stärks validiteten ytterligare när respondenterna har samma förutsättningar när de besvarat frågorna. För att säkerställa validitetens kvalitet hade vi ständigt kontakt under analysprocessen för att säkerställa att vi tolkat materialet likadant så att inga missförstånd skulle uppstå framledes. De etiska principerna vid en forskning är minst lika viktigt som en hög reliabilitet och validitet (Källström & Andersson Bruck, 2017). När materialet utarbetades bedrevs det på ett etiskt korrekt sätt. Etiska principer som tagits upp är att forskningsdeltagarna har blivit informerade om hur undersökningen går till, vad den kommer användas till samt möjligheten att dra sig ur studien när som helst. Dessutom har fingerade namn använts för både respondenter och skolor för att undvika att någon identitet läcker ut.

6.3 Förslag på fortsatt forskning

Det som tidigare nämndes är att lite forskning har gjorts kring lärares uppfattningar om elevens framgång inom idrottsklass. Till vår kännedom har tidigare forskning mestadels kretsat kring elevens tankar och erfarenheter kring dubbelkarriär. För att elevers dubbelkarriär ska kunna utvecklas krävs det forskning från elevens perspektiv, men även från lärarens

perspektiv. Därför har vi i denna avhandling valt att fokusera på lärares och rektorers tankar och erfarenheter kring dubbelkarriär.

I denna avhandling har vi endast använt oss av en kvalitativ analysmetod och baserat resultaten utgående från lärarnas intervjusvar, detta för att förstå motiveringen till deras svar. För fortsatt forskning inom samma område vore det intressant att utföra en kvantitativ analys där enkäter skulle skickas ut till idrottshögstadielärare för att se ifall samma resultat skulle uppnås. Resultatet i den undersökningen kunde då användas till för att undersöka huruvida de olika institutionerna kunde utveckla deras samarbete men även för att se vilken typ av samarbete som fungerar bra.

Resultatet i denna avhandling kunde användas som utgångspunkt där elever i idrottsklass undersöks och därmed kunde man vidare undersöka ifall elevernas svar överensstämmer med lärarnas svar. Att jämföra elevernas svar med lärarnas svar kunde genomföras genom en kvalitativ undersökning, för att både lärarna och eleverna ska ha samma förutsättningar.

Förutom att intervjua eleverna och se ifall deras svar överensstämmer med lärarnas, kunde man även själv observera i skolmiljön ifall svaren verkligen står i relation till verkligheten. Ibland är det lätt att överdriva lite i intervjusammanhang och därför kunde det vara nyttigt att en utomstående kunde observera det som uppges i intervjuerna kritiskt. Detta kunde göras i samband med intervjustudien som förklaras i föregående stycke men den kunde även utföras som en egen studie.

En stor del av lärarna svarade att idrottsföreningar bidrar mycket lite till elevers idrottsutveckling med inriktningen dubbelkarriär, utan snarare gör det för att marknadsföra sin egen organisation. I framtida undersökningar vore det intressant att utföra en noggrannare studie där konkreta stödåtgärder kan observeras ifall sådana finns. Med hjälp av en sådan studie kan samarbetet därefter utvecklas mellan de olika institutionerna.

Referenser

Ahonen, S. (2021). Kiistelty oppivelvollisuus. *Koulu ja menneisyys*, 58, 8-37.

Alexandersson, M. (1994). *Den fenomenografiska forskningsansatsens fokus*. I B. Starrin. & P-G. Svensson. (Red.), *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*, (s. 111–136). Studentlitteratur.

Anderies, J. M., Janssen, M. A., & Ostrom, E. (2004). A framework to analyze the robustness of social-ecological systems from an institutional perspective. *Ecology and society*, 9(1).

Aquilina, D. A. (2009). *Degrees of success: negotiating dual career paths in elite sport and university education in Finland, France and the UK* (Doctoral dissertation, Loughborough University).

Aquilina, D., & Henry, I. (2010). Elite athletes and university education in Europe: a review of policy and practice in higher education in the European Union Member States. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2(1), 25-47.

Baron-Thiene, A., & Alfermann, D. (2015). Personal characteristics as predictors for dual career dropout versus continuation—A prospective study of adolescent athletes from German elite sport schools. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 42-49.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

Bronfenbrenner, U. (2005). *Making human beings human: Bioecological Perspectives on Human Development*. Sage Publications.

Bryman, A., Bell, E., & Nilsson, B. (2005). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. Liber ekonomi.

Ceka, A., & Murati, R. (2016). The Role of Parents in the Education of Children. *Journal of Education and practice*, 7(5), 61-64.

Coakley, J., & White, A. (1992). Making decisions: Gender and sport participation among British adolescents. *Sociology of Sport Journal*, 9(1), 20–35.

Condello, G., Capranica, L., Doupona, M., Varga, K., & Burk, V. (2019). Dual-career through the elite university student-athletes' lenses: The international FISU-EAS survey. *PloS one*, *14*(10), e0223278.

Cosh, S., & Tully, P. J. (2015). Stressors, coping, and support mechanisms for student athletes combining elite sport and tertiary education: Implications for practice. *The Sport Psychologist*, *29*(2), 120-133.

Crawley, N. (2021). Examining psychosocial development in an elite English football academy: a holistic ecological approach. *Brunel University London* (Doctoral dissertation, Brunel University London).

Debois, N., Ledon, A., & Wylleman, P. (2015). A lifespan perspective on the dual career of elite male athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, *21*, 15–26.

Defruyt, S., Wylleman, P., Torregrossa, M., Schipper-van Veldhoven, N., Debois, N., Cecić Erpič, S., & De Brandt, K. (2019). The development and initial validation of the dual career competency questionnaire for support providers (DCCQ-SP). *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1-18.

Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (4 uppl.). Studentlitteratur.

Ekblom-Bak, E., Ekblom, Ö., Andersson, G., Wallin, P., Söderling, J., Hemmingsson, E., & Ekblom, B. (2019). Decline in cardiorespiratory fitness in the Swedish working force between 1995 and 2017. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, *29*(2), 232-239.

Fejes, A., & Thornberg, R. (2019). *Handbok i kvalitativ analys* (Upplaga 3.). Liber AB.

Finlands olympiska kommitté (2022a). *Urheilijan kaksoisura – Dual Career*. Hämtad 5 Juni 2022, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma/kaksoisura/>

Finlands olympiska kommitté (2022b). *Urheiluylläkoulu*. Hämtad 7 oktober 2022, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma/ylakoulutoiminta/urheiluyllakoulu/>

Finlands olympiska kommitté (2022c). *Olympiakomitean suosittelu valtakuunnallinen soveltuvuuskoe 2020*. Hämtad 13 september 2022, från https://www.soveltuvuuskoe.fi/wp-content/uploads/2019/11/Soveltuvuuskoe_yl%C3%A4koulut_2020.pdf

Finlands olympiska kommitté (2022d). *Yläkoulutoiminta*. Hämtad 8 oktober 2022, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma/ylakoulutoiminta/>

Finlands olympiska kommitté (2022e). *Urheiluakatemiaohjelma*. Hämtad 26 oktober 2022, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/urheiluakatemiaohjelma/>

Finlands olympiska kommitté (2022f). *Yläkoulut*. Hämtad 30 oktober 2022, från <https://www.olympiakomitea.fi/huippu-urheilu/kaksoisura/ylakoulut/>

Geranosova, K., & Ronkainen, N. (2015). The experience of dual career through Slovak athletes' eyes. *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 66(1), 53-64.

Guy-Evans, O. (2020). Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory. *Simply Psychology*. www.simplypsychology.org/Bronfenbrenner.html

Henriksen, K., Storm, L. K., Kuettel, A., Linnér, L., & Stambulova, N. (2020). A holistic ecological approach to sport and study: The case of an athlete friendly university in Denmark. *Psychology of Sport and Exercise*, 47, 101637.

Holl, L., & Burnett, C. (2014). Changing relationships with significant others: reflections of national and international level student-athletes. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, 36(2), 115–128.

Hong, H. J., Morris, R., López-Flores, M., & Botwina, G. (2022). An international analysis of dual careers support services for junior athletes in Europe. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 14(2), 305-319.

Kangaspunta, M. & Kujanpää, V. (2009). *Liikuntapainotteiset yläkoulut Suomessa*. Nuori Suomi. SLU-Paino.

Kelley, C. P., Soboroff, S. D., Katayama, A. D., Pfeiffer, M., & Lovaglia, M. J. (2018). Institutional reforms and the recoupling of academic and athletic performance in high-profile college sports. *The Sport Journal*, 20, 1–28.

- Kiens, K., & Larsen, C. H. (2021). Combining sport and study in high school: An insight into a dual career environment in Estonia. *Case Studies in Sport and Exercise Psychology*, 5(1), 20-29.
- Knight, C. J., Harwood, C. G., & Sellars, P. A. (2018). Supporting adolescent athletes' dual careers: The role of an athlete's social support network. *Psychology of Sport and Exercise*, 38, 137–147.
- Korhonen, N., Nikander, A., & Ryba, T. V. (2020). Exploring the life form of a student athlete afforded by a dual career development environment in Finland. *Case Studies in Sport and Exercise Psychology*, 4(1), 108–116.
- Korsholms kommun (2022). Idrottsklasser vid Korsholms högstadium. Hämtad 20 september 2022, från <https://korsholm.fi/barn-och-skola/grundlaggande-utbildning/vara-skolor/korsholms-hogstadium/projekt-och-samarbeten>
- Kristiansen, E. (2017). Walking the line: How young athletes balance academic studies and sport in international competition. *Sport in Society*, 20(1), 47-65.
- Kuokkanen, J. (2022). *Combining School and Sport in Finnish Lower Secondary School: The Interplay Among Engagement, Burnout and Experiences in Student Athletes' Dual Career Adjustment*. [Doktorsavhandling, Åbo Akademi].
- Küttel, A., Christensen, M. K., Zysko, J., & Hansen, J. (2020). A cross-cultural comparison of dual career environments for elite athletes in Switzerland, Denmark, and Poland. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(4), 454– 471.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3 uppl.). Studentlitteratur.
- Källström, Å. & Andersson Bruck, K. (2017). Etiska reflektioner i forskning med barn. Gleerups Utbildning AB.
- Larsen, C. H., Alfermann, D., Henriksen, K., & Christensen, M. K. (2013). Successful talent development in soccer: The characteristics of the environment. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 2(3), 190–206.

- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys-exemplet fenomenografi*. Studentlitteratur.
- Li, M., & Sum, R. K. W. (2017). A metasynthesis of elite athletes' experiences in dual career development. *Asia Pacific Journal of Sport and Social Science*, 6(2), 99–117.
- Leino, K., Ahonen, A. K., Hienonen, N., Hiltunen, J., Lintuvuori, M., Lähteinen, S., ... & Vettenranta, J. (2019). PISA 18: Ensituloksia. Suomi parhaiden joukossa. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja*. López-Flores, M., Hong, H. J., & Botwina, G. (2021). Dual career of junior athletes: Identifying challenges, available resources, and roles of social support providers. *Cultura, Ciencia y Deporte*, 16(47), 117-129.
- Marton, F. (1981). Phenomenography—describing conceptions of the world around us. *Instructional science*, 10(2), 177-200.
- Mattfolk, M. (30 november 2020). Vamia vill ge unga i Österbotten ny möjlighet att kombinera idrott och studier. *Svenska Yle*. <https://svenska.yle.fi/a/7-1503608>
- Morris, R., Cartigny, E., Ryba, T. V., Wylleman, P., Henriksen, K., Torregrossa, M., ... & Erpič, S. C. (2021). A taxonomy of dual career development environments in European countries. *European Sport Management Quarterly*, 21(1), 134-151.
- Nieminen, M., Aarresola, O., Mononen, K., & Pusa, S. (2018). Urheiluyhäkouluoukoueoulu arviointi lukuvuosi 2017–2018. *Jyväskylä: Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU*.

Nieminen, M., Mononen, K., & Aarresola, O. (2020). Urheiluylläkouluurakenteiden 2017–2020 loppuarviointi. *KIHUn julkaisusarja, nro, 77*.

Nikander, J. A. O., Ronkainen, N. J., Korhonen, N., Saarinen, M., & Ryba, T. V. (2022). From athletic talent development to dual career development? A case study in a Finnish high performance sports environment. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 20(1), 245-262.

Nikander, A., Saarinen, M., Aunola, K., Kalaja, S., & Ryba, T. V. (2021). Urheilu-uran yhdistäminen koulutukseen: kaksoisuraympäristöt ja urheilulukioiden menestystekijät Suomessa. *Liikunta ja tiede*, 58(1).

Patel, R., & Davidson, B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (5 uppl.). Studentlitteratur.

Patel, R., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur.

Quennerstedt, A., Harcourt, D., & Sargeant, J. (2014). Forskningsetik i forskning som involverar barn-Etik som riskhantering och etik som forskningspraktik. *Nordic Studies in Education*, 34(02), 77-93. Hämtad 12 december 2022, från https://www-idunn-no.ezproxy.vasa.abo.fi/file/pdf/66708377/np_2014_02_pdf.pdf

Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie: Om analysarbete i kvalitativ forskning*. Studentlitteratur AB.

Rossi, L., & Hallmann, K. (2022). Constraints and facilitators in elite athletes' dual careers—A mixed methods approach. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 14(1), 131-149.

Ryba, T. V., Aunola, K., Ronkainen, N. J., Selänne, H., & Kalaja, S. (2016). Urheilijoiden kaksoisuraan liittyvän tutkimuksen tämänhetkinen tilanne Suomessa. *Liikunta ja tiede*, 53.

Ryba, T. V., Stambulova, N. B., Selänne, H., Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2017). “Sport has always been first for me” but “all my free time is spent doing homework”: Dual career styles in late adolescence. *Psychology of Sport and Exercise*, 33, 131-140.

Sallis, J. F. & Owen, N. (2015). Ecological Models of Health Behavior ss. 43-64 i Glanz, K., Rimer, B.K. & Viswanath, K. (red.). *Health behavior: theory, research, and practice*. (5 ed.) San Francisco: Jossey-Bass.

Sorkkila, M., Aunola, K., & Ryba, T. V. (2017). A person-oriented approach to sport and school burnout in adolescent student-athletes: The role of individual and parental expectations. *Psychology of Sport and Exercise*, 28, 58-67.

Sorkkila, M., Ryba, T. V., Aunola, K., Selänne, H., & Salmela-Aro, K. (2020). Sport burnout inventory–Dual career form for student-athletes: Assessing validity and reliability in a Finnish sample of adolescent athletes. *Journal of Sport and Health Science*, 9(4), 358-366.

Stambulova, N. B., & Ryba, T. V., & Henriksen, K. (2020). Career development and transitions of athletes: the International Society of Sport Psychology Position Stand Revisited. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1-27.

Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2015). Dual career development and transitions. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 1-134.

Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2019). Psychology of athletes' dual careers: A state-of-the-art critical review of the European discourse. *Psychology of Sport and Exercise*, 42, 74–88.

Stambulova, N., Alfermann, D., Statler, T., & Côté, J. E. A. N. (2009). ISSP position stand: Career development and transitions of athletes. *International journal of sport and exercise psychology*, 7(4), 395–412.

Storm, L. K., Henriksen, K., Stambulova, N. B., Cartigny, E., Ryba, T. V., De Brandt, K., ... & Erpič, S. C. (2021). Ten essential features of European dual career development environments: A multiple case study. *Psychology of sport and exercise*, 54, 101918.

Strack, R. W., Lovelace, K. A., Jordan, T. D., & Holmes, A. P. (2010). Framing photovoice using a social-ecological logic model as a guide. *Health promotion practice* 11(5), 629-636.

Sum, R. K. W., Tsai, H. H., Ching Ha, A. S., Cheng, C. F., Wang, F. J., & Li, M. (2017). Social-ecological determinants of elite student athletes' dual career development in Hong Kong and Taiwan. *Sage Open*, 7(2), 2158244017707798.

Swick, K. J., & Williams, R. D. (2006). An analysis of Bronfenbrenner's bio-ecological perspective for early childhood educators: Implications for working with families experiencing stress. *Early childhood education journal*, 33(5), 371-378.

Tessitore, A., Capranica, L., Pesce, C., De Bois, N., Gjaka, M., Warrington, G., ... & Doupona, M. (2021). Parents about parenting dual career athletes: A systematic literature review. *Psychology of Sport and Exercise*, 53, 101833.

Tjora, A., & Torhell, S. (2012). *Från nyfikenhet till systematisk kunskap: Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer* (4 uppl.). Studentlitteratur.

Trost, J. & Hultåker, O. k. (2016). *Enkätboken* (5., [moderniserade och rev.] uppl.). Studentlitteratur.

UKK-instituutti. (27 november 2020). *Liikkumisen edistämisen lähtökohtia*. Hämtad 19 september 2022, från <https://ukkinstituutti.fi/elintapaohjaus/edistamismallit/liikkumisen-edistamisen-lahtokohtia/>

Utbildningsstyrelsen. (2014). *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Utbildningsstyrelsen.

Wallström, A-L. (21 november 2018). Varannan svensk vuxen har farligt dålig kondis. *Hufvudstadsbladet*. <https://www.hbl.fi/artikel/ea0100e8-fb71-4a84-869a-da39a6ba05e2>

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur.

Wylleman, P., & Lavallee, D. (2004). A developmental perspective on transitions faced by athletes. *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective*, 507-527.

Wylleman, P., Reints, A., & De Knop, P. (2013). A developmental and holistic perspective on athletic career development. In *Managing high performance sport* (pp. 191-214). Routledge.